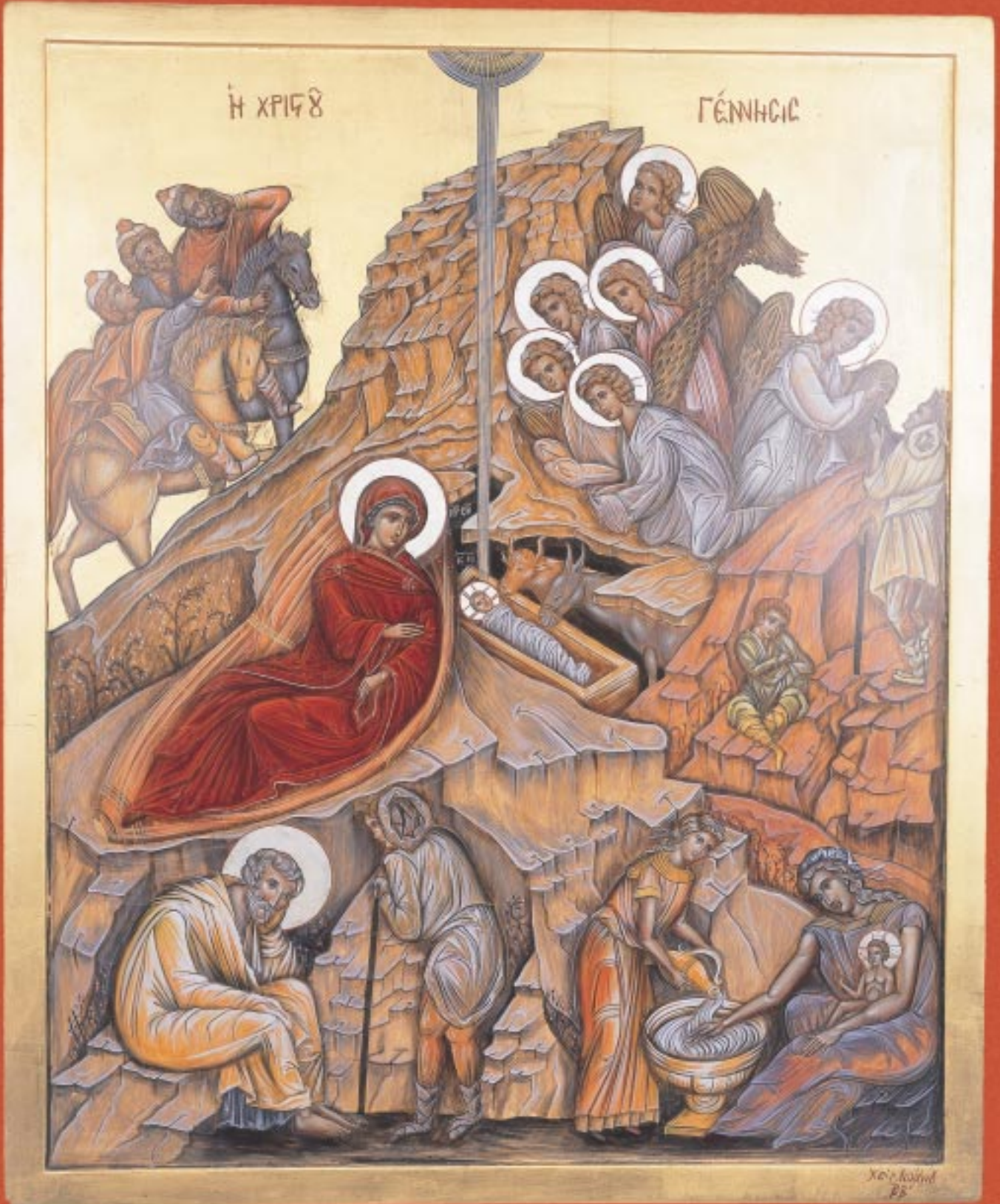

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΒ' • ΤΕΥΧΟΣ 12 • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Έκλινεν ούρανοῦς ὁ Δεσπότης...»

Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν σελ. 3-8

Δέησις κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν
τῶν Χριστουγέννων

σελ. 9-11

Ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας

Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου

κ. Ἰωάννου Ζηζιούλα

σελ. 12-15

Ἡ τοῦ Χριστοῦ Γέννησις
κατὰ τὸν ἅγ. Γρηγόριο Παλαμᾶ

Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης κ. Ἰωήλ

σελ. 16-17

Ἡ ἐπανεπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ
κατὰ τὸν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας

Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου

σελ. 18-20

Ἡ πρώτη πορεία εἰρήνης

Παναγιώτη Μπούμη

σελ. 21

Ἡ γλώσσα τοῦ κηρύγματος

Πρωτοπρ. Βασιλείου Θερμοῦ

σελ. 22

Ἡ γλωσσολογία τῶν Πεντηκοστιανῶν

Τοῦ Πρεσβ. Βασιλείου Ἀ. Γεωργοπούλου

σελ. 23-24

Εἰδήσεις καὶ Σχόλια

Κωνσταντίνου Χολέβα

σελ. 25-26

Ποιμαντικὴ Διακονία Ἱ. Μητροπόλεων

σελ. 27

Διαμαρτυρία τοῦ ΙΣ.Κ.Ε.

γὰρ τὸ ἐπίδομα τῶν Κληρικῶν

σελ. 28

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ

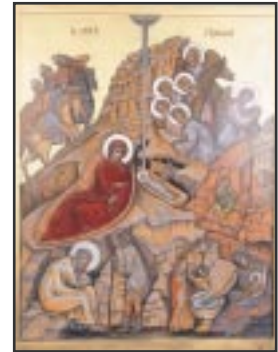
Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου

σελ. 29

Περιεχόμενα «Ἐφημερίου»

τοῦ ἔτους ΝΒ' (2003)

σελ. 30-31

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

«Ἡ Γέννησις». Ἔργο τοῦ
ἁγιογράφου Γιάννη Ναυπλιώτη

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαῖο περιοδικὸ γιὰ τοὺς ἱερεῖς

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

Διεύθυνση Διαδικτύου τῆς Ἐκκλησίας

<http://www.ecclesia.gr>

Ἡλεκτρονικὴ διεύθυνση:

e-mail: contact@ecclesia.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:

Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:

Ἀριστομένης Ματσάγγας,

Διδάκτωρ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ -
ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΕΚΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕΕ

Σόλωνος 98, 106 80 Ἀθήνα

Τηλ.: 210 3661200, Fax: 210 3617791

<http://www.livanis.gr>

«Ἐκλινεν οὐρανοὺς ὁ Δεσπότης...»

Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἀγαπητοί μου Πατέρες,
 Λίγες μόνον ἡμέρες πρὶν οἱ καμπάνες τῆς Χριστιανοσύνης ἠχήσουν γιὰ τὸ μέγα γεγονός τῆς Γέννησης τοῦ Θεοανθρώπου καὶ ἡ Ἐκκλησία μας λουστῆι, ἀκόμα μία φορά, μὲ τὸ ὑπέρλαμπρο φῶς τοῦ ἄστρου τῆς Βηθλεέμ, ἐπικοινωνῶ καὶ πάλι μαζί σας γιὰ νὰ μοιραστῶ μὲ σᾶς, τοὺς Λειτουργοὺς τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, λίγες σκέψεις καρδιάς.

Ἡ Ὑμνολογία τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα ποὺ διαμορφώνεται στὴν τελετουργικὴ μας πραγματικότητα αὐτὲς τὶς ἡμέρες, εἰσάγει ὅλους μας, Κληρὸ καὶ λαό, στὸ ἀληθές καὶ ὑγιὲς πνεῦμα τῶν Χριστουγέννων. Ἡ Ἐκκλησία μας φροντίζει, ὅπως συμβαίνει πάντα σὲ ὅλο τὸν ἑορτολογικὸ Τῆς κύκλο, νὰ μᾶς θυμίσει ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ γιορτὴ, ποὺ συνέβη ἐν χρόνῳ πρὶν ἀπὸ δύο χιλιάδες καὶ τρία χρόνια, ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς στὴ ζωὴ Τῆς, ἄρα καὶ στὴ ζωὴ τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νὰ συμμετάσχουμε στὸ «Μέγα καὶ παράδοξον θαῦμα», βιώνοντάς το τώρα καὶ πάντα, στὴν καθημερινότητά μας, στὸ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς μας, γιὰτὶ μόνο ἔτσι θὰ καταφέρουμε νὰ τὸ ἐντυπώσουμε μέσα μας, νὰ τὸ κάνουμε κτῆμα μας καὶ νὰ κατανοήσουμε τὴ σημασία καὶ τὸ μέγεθός του.

«Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν Ὑπερούσιον τίκτει..., Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου... Τὰ σύμπαντα σήμερον χαρᾶς πληροῦνται...». Σήμερα, μέσα στὸν προσωπικὸ χρόνο τοῦ καθενός, στὴν προσωπικὴ πορεία τοῦ κάθε ἀνθρώπου, συντελεῖται μία τομὴ, μία νέα ἀρχή, μία νέα γέννηση, μία γέννηση προσωπικὴ, μία γέννηση θεϊκὴ. Σήμερα, στὴν κάθε ὥρα, στὴν κάθε στιγμή, ὁ Χριστὸς ἔρχεται καὶ χτυπᾷ τὴν πόρτα τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς, ἀναζητᾷ νὰ βρεῖ τρόπους, ἀφορμές, εὐκαιρίες, ἔδαφος ἰκανὸ καὶ ἔτοιμο νὰ δε-

χθεῖ τὴ σπορὰ τῆς ἀγάπης Του. Σήμερα, στὴν ἐποχὴ τῆς ἀπόγνωσης καὶ τῆς δυστυχίας, στὴν ἐποχὴ τῆς ἀπογοήτευσης καὶ τῆς παραφροσύνης, ὅπου ἡ ζωὴ τοῦ ἐνός, πολλές φορές, περιφρουεῖ καὶ ὑποτιμᾷ τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου, ὅπου ἡ ἀγάπη εἶναι πιά ἀποῦσα, τὸ συμφέρον, ὁ δόλος, ἡ ἀπάτη, ἡ πονηρία, ὁ ἐγωϊσμός χαρακτηρίζουν τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, ὁ Χριστὸς ταπεινῶνεται καὶ καταδέχεται νὰ κατεβῆ γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸ χαμένο παιδί Του, αὐτὸ ποὺ ἔχασε τὸ δρόμο καὶ πελαγοδρομεῖ στὴν ἄβυσσο τῆς ζωῆς. Αὐτὰ εἶναι τὰ Χριστούγεννα, αὐτὸ ἦταν καὶ εἶναι τὸ νόημα τῆς ἔλευσης τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο, τότε καὶ τώρα καὶ πάντα.

Αὐτὸ τὸ νόημα καλούμαστε ἐμεῖς οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὸ κατανοήσουμε καὶ νὰ τὸ κάνουμε κτῆμα μας. Καλούμαστε πρῶτοι ἐμεῖς νὰ τὸ βιώσουμε στὴν προσωπικὴ καὶ οικογενειακὴ μας ζωὴ γιὰ νὰ μπόρῃσουμε νὰ τὸ μεταδώσουμε στοὺς διψασμένους γιὰ ἀλήθεια ἀνθρώπους ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Καλούμαστε νὰ τὸ ἐρμηνεύσουμε καὶ νὰ τὸ ἀναλύσουμε σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ νομίζουν ὅτι πιστεύουν ἀλλὰ, οὐσιαστικά, ἔχουν φτιάξει ἓνα Χριστὸ κομμένο καὶ ραμμένο στὰ μέτρα τῆς δικῆς τους ἀδυναμίας, τοῦ δικοῦ τους ἐλλείματος, εὐρισκόμενοι, ἔτσι, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν αὐθεντικότητα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ζωῆς. Εἶναι καθῆκον νὰ ζήσουμε καὶ νὰ ἐνεργήσουμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Εἶναι καθῆκον νὰ μεταλλαχθοῦμε ἀφήνοντας στὴν ἄκρη τοὺς ἐγωϊσμοὺς καὶ τὰ πάθη μας, τὴν πονηρία καὶ τὰ συμφέροντά μας, νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας γιὰ νὰ συναντήσουμε τοὺς ἀδελφούς μας, διδάσκοντας, μὲ τὸ ταπεινὸ παράδειγμά μας, τὸ μεγαλεῖο τῆς δικῆς Του ταπείνωσης, τῆς ταπείνωσης ποὺ Τὸν ἔφερε στὸ ἐπίπεδό μας.

Ἀγαπητοί μου Πατέρες,

Ἐφέτος ἔνωσα τὴν ἀνάγκη νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί σας μὲ τὶς παραπάνω σκέψεις, μὲ ἓνα τρόπο δηλ. πιὸ καρδιακό, καθὼς ἔφερα πολλές φορές στὸ νοῦ μου τὰ χρόνια τῆς δικῆς μου ἑφημεριακῆς καὶ ἱεροκηρυκτικῆς διακονίας στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν ἐπαρχία. Σᾶς καλῶ, ὅμως, νὰ δώσετε ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ στὶς χαρακτηριστικὲς, ὅσο καὶ χρήσιμες ὁδηγίες ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ νὰ προσπαθήσετε, μαζί μὲ τοὺς πολῦτιμους λαϊκοὺς συνεργάτες σας, νὰ τὶς κάνετε πράξη, προκειμένου νὰ ἐνισχυθεῖτε μὲ ἐφόδια καὶ γνώσεις ποὺ θὰ κάνουν τοὺς ἐνορίτες σας νὰ βιώσουν καὶ νὰ κατανοήσουν πραγματικὰ τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀληθινὸ νόημα τῶν ἐπερχομένων μεγάλων ἑορτῶν.

α. Τελετουργικὲς ὁδηγίες

1. Τὸ κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, καθόλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους, πόσο μᾶλλον κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου, εἶναι οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Αὐτὴ μάλιστα τὴν περίοδο εἶναι ἰδιαίτερα ἐμπλουτισμένες καὶ λαοφιλεῖς. Τὸ γεγονός πρέπει νὰ καθιστᾶ ἰδιαίτερα ὑπεύθυνους καὶ προσεκτικούς τοὺς βασικοὺς φορεῖς τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας μας ποὺ εἶναι οἱ Ἱερεῖς, οἱ Ἱεροψάλτες καὶ ὁ λαός. Οἱ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι ὀφείλετε νὰ εἴστε κατάλληλα προετοιμασμένοι κάθε φορὰ ποὺ ἀναλαμβάνετε νὰ τελέσετε τὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Καὶ ἡ προετοιμασία αὐτὴ ἔγκειται στὴν προσωπικὴ σας πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἐτοιμότητα, στὴ συνεχῆ μελέτη τῶν κειμένων καὶ στὴν προσεκτικὴ καὶ ἐπιμελῆ τέλεσή τους, ὅπως ἀρμόζει σὲ Λειτουργοὺς συνεπεῖς, ὑπεύθυνους, λειτουργικούς, φιλακόλουθους καὶ ἐπιμελεῖς.

2. Φροντίσατε γιὰ τὴν καθαριότητα τῶν Ἱερῶν σας Ναῶν καὶ κυρίως τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Τὰ Ἱερά τῶν Ἁγίων, ὁ ἱερότερος χώρος τοῦ Ναοῦ, πρέπει νὰ φέρουν τὴ σφραγίδα τῆς προσωπικῆς σας φροντίδας. Πρέπει ἐσεῖς οἱ ἴδιοι νὰ ἐνδιαφέρεστε γιὰ τὴν κα-

θαριότητα καὶ τὴν εὐταξία τους, χωρὶς ἀκρότητες ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν κραυγαλέα πολυτέλεια, ἀλλὰ μὲ τὴ μεγαλοπρέπεια τῆς Ὁρθοδόξου ἀπλότητος ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν τελειότητα τοῦ μέτρου. Ἡ καθαριότητα τῆς Ἱερᾶς Προθέσεως καὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης εἶναι καθημερινὸ καθῆκον τοῦ Διακόνου, καὶ ὅπου αὐτὸς δὲν ὑπάρχει, τοῦ Ἐφημερίου. Βγάλτε ἀπὸ πάνω της ὅλα τὰ περιττά, ἐλαφρύνετε τὸν διάκοσμό της. Τὸ Ἄρτοφόριο, ἡ ἀκοίμητη κανδήλα καὶ τὰ δύο κηροπήγια ἀρκοῦν. Ὅλα τὰ ἄλλα συνιστοῦν ἄσκοπο καλλωπισμὸ, κυρίως δὲ τὰ πλαστικὰ ἄνθη καὶ τὰ ἠλεκτρικὰ φῶτα.

3. Δώστε στὰ παιδιά τοῦ Ἱεροῦ ἀρμοδιότητες αὐτὲς τὶς Ἁγίες ἡμέρες. Χαίρουνται ὅταν μποροῦν νὰ συνεισφέρουν στὴν εὐταξία τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Ἀναθέσατε σ' αὐτὰ τὴν καθαριότητα τῶν Ἐξαπερυγῶν καὶ μαρουαλίων καὶ τὴ διευθέτηση τῶν ἄλλων χώρων τοῦ Ἱεροῦ γιὰ νὰ νιώσουν ὅτι εἶναι χρησιμα καὶ ὑπολογίσιμα ἐργαλεῖα στὰ χέρια τοῦ καλοῦ Ἐφημερίου. Ὁφείλετε νὰ δείχνετε ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη γι' αὐτὰ τὰ παιδιά. Μὴ διστάσετε νὰ τὰ ἐπιβραβεύετε, ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ, μὲ ἓνα ὠραῖο συμβολικὸ δῶρο ἢ καὶ χρηματικὸ ποσό. Εἶναι ἡ συνέχειά μας, τὸ αὔριο τῆς Ἐκκλησίας μας. Νὰ στέκεστε ἀπέναντί τους μὲ ἀγάπη καὶ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον.

4. Τὸ προσωπικὸ λειτουργικὸ σας παράδειγμα θὰ ἀποτελέσει πρότυπο καὶ γιὰ τοὺς ἄμεσους συνεργάτες σας στὴ Θεία Λατρεία, τοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐμπνεύσετε τὸ ἴδιο πνεῦμα, καθὼς καὶ ὁ δικὸς τους ρόλος εἶναι πολυσήμαντος στὴν ἄρτια τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες, μὲ καλὸ καὶ εὐγενῆ τρόπο, τὴ σεμνότητα τοῦ «ψάλλειν». Ἔχουμε συνηθίσει στὶς φωνασκίες καὶ στοὺς βάνουσους λαρυγγισμοὺς ποὺ καὶ τὴν ἱερότητα τῶν Ἀκολουθιῶν καταστρέφουν καὶ τὴν προσευχητικὴ διάθεση τῶν πιστῶν διαλύουν. Συστήσατέ τους τὸν ἀπλὸ τρόπο στὴν ἀπόδοση τῶν ὕμνων, τὴν καθαρότητα τοῦ λόγου στὴν ἀπαγγελία τῶν ἐπικαίρων ἀναγνωσμάτων, τὴ σεμνὴ στάση πάνω στὸ ἀνα-

λόγιο, τὴν ἀπάλειψη τῶν περιττῶν συζητήσεων καὶ τῶν ἄσκοπων κινήσεων. Δώστε τους νὰ καταλάβουν ὅτι ὁ ρόλος τους στὴ Θεία Λατρεία δὲν εἶναι διακοσμητικός ἀλλὰ ἄκρως οὐσιαστικός καὶ ἱερός.

5. Πολὺ σημαντικό εἶναι τὸ ἔργο τῶν Νεωκόρων στοὺς Ναοὺς μας αὐτές, κυρίως, τὶς Ἅγιες ἡμέρες. Συστήσατέ τους νὰ προσέχουν τὴ συμπεριφορά τους. Οἱ Νεωκόροι εἶναι τὰ πρῶτα στελέχη τῶν Ναῶν μας μὲ τὰ ὁποῖα ἔρχεται σὲ ἐπαφή ὁ λαὸς μας κατὰ τὴν εἴσοδό του σ' αὐτούς. Ἡ εὐγένεια, ἡ καλοσύνη στοὺς τρόπους, ἡ εὐπρέπεια στὴν ἐμφάνιση, εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα πού πρέπει νὰ τοὺς διακρίνουν. Ἐμπνεύσατέ τους τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν εὐπρέπεια τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ.

Ἀναθέσατέ τους τὸν καθαρισμὸ τῶν πολυελαίων, σὲ συνεργασία μὲ ἄλλες κυρίες τῆς ἐνορίας, πού πρόθυμα προσφέρονται κάθε φορά. Πρέπει ὁ Ναός μας νὰ λάμπει, νὰ εἶναι τακτοποιημένος, καθαρὸς, μὲ ἀπλότητα διακοσμημένος καὶ αὐτὰ εἶναι καθήκοντα πού, μὲ ἐπιμέλεια, οἱ Νεωκόροι ὀφείλουν νὰ διεκπεραιώνουν.

6. Τὶς ἡμέρες αὐτές θὰ περάσει ἀπὸ τοὺς Ναοὺς πλῆθος κόσμος. Ἄνθρωποι γνωστοί, μὲ συχνὴ καὶ συνεπῆ λειτουργικὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ οἱ Χριστιανοὶ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα, πού εἶναι, δυστυχῶς, οἱ περισσότεροι. Ἐμεῖς ὀφείλουμε, ὅμως, νὰ μὴν κάνουμε καμία διάκριση, νὰ δεχόμαστε τοὺς πάντες μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη καὶ εὐγένεια. Ἐπειδὴ, ὅμως, οἱ περισσότεροι θὰ προσέλθουν στὴ Θεία Κοινωνία ἀπροετοίμαστοι,

καλὸ θὰ ἦταν, στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ, νὰ τοὺς μιλήσετε γιὰ τὸ μέγα αὐτὸ Μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας μας. Μὴν ἀποτρέπετε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ Θεία Κοινωνία ἐπειδὴ νομίζετε ὅτι δὲν εἶναι ἔτοιμοι. Ὁ Θεὸς γνωρίζει, καὶ τὸ γεγονός καὶ μόνο ὅτι νιώθουν τὴν ἀνάγκη νὰ προσέλθουν στὸ Μυστήριό τῆς Ζωῆς εἶναι πολὺ σημαντικό καὶ δείχνει πὼς ὁ Θεὸς μπορεῖ καὶ ὀμιλεῖ, μὲ τὸ δικό Του τρόπο, στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, περιμένοντας τὴν οὐσιαστικὴ τους, τελικὰ συμμετοχὴ. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ στέκεστε ἐμπόδιο στὸ σχέδιο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐξηγεῖτε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ τοὺς προετοιμάζετε, ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμή, γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ προσέλευσή τους στὸ Μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

στήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς προετοιμασίας, μιλήστε στὸ Ἐκκλησιασμὰ σας ἢ καὶ στὰ μέλη τῶν ἐνοριακῶν σας συνάξεων γιὰ τὸ ἀληθινὸ νόημα καὶ περιεχόμενο τῆς νηστείας πού ἡ Ἐκκλησία μας συστήνει αὐτὴ τὴν προεόρτια περίοδο. Προσπαθήστε νὰ βγάλετε ἀπὸ τὸ μυαλό τῶν ἀνθρώπων τὴν λαυθασμένη ἄποψη ὅτι ἡ σωστὴ νηστεία περιορίζεται μόνο στὴν ἀποχή ἀπὸ κάποιες συγκεκριμένες τροφές καὶ τίποτα παραπάνω. Ἀναλύστε τὸ ὀρθὸ περιεχόμενό της, ὅπως αὐτὸ παρουσιάζεται στὸ γνωστὸ κατανυκτικὸ τροπάριο πού ψάλλουμε κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. «*Νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτῆν, εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. Ἀληθῆς νηστεία ἡ τῶν*

κακῶν ἀλλοτρίωσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιπορκίας. Ἡ τούτων ἔνδεια, νηστεία ἀληθῆς καὶ εὐπρόσδεκτος».

Συστήσατε, ἐπίσης, στους ἐνορίτες σας, νὰ ὀδηγοῦν τοὺς γέροντες καὶ τὰ μωρὰ στὴ Θεία Κοινωνία τὴν προηγουμένη τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανίων, προκειμένου νὰ μὴ δημιουργεῖται συνωστισμὸς καὶ ἀταξία.

7. Προετοιμάστε κατάλληλα καὶ τοὺς ἔτερους πολῦτιμους συνεργάτες σας, τοὺς Ἐπιτρόπους, γιὰ τὶς Ἁγίες ἡμέρες ποὺ ἔρχονται. Οἱ Ἐπίτροποι εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν εὐταξία καὶ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τοῦ Ναοῦ κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς μαζικῆς προσέλευσης τῶν πιστῶν. Δώστε τους τὶς κατάλληλες ὁδηγίες, συστήσατέ τους τὴν εὐγένεια, τοὺς καλοὺς καὶ ἀξιοπρεπεῖς τρόπους. Οἱ δικές τους σωστὲς καὶ συντονισμένες ἐνέργειες μποροῦν νὰ βοηθήσουν, τὰ μέγιστα, τὸ ἔργο σας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν θαυμάσια τὶς χιλιάδες τῶν πιστῶν ποὺ θὰ ἐκκλησιασθοῦν.

8. Εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ συνήθεια νὰ ψάλλονται ἀπὸ τοὺς Ἱεροψάλτες, ἀντὶ «Κοινωνικοῦ», κατὰ τὴ Χριστουγεννιάτικη Θ. Λειτουργία, τὰ περίφημα καὶ μελωδικότατα Καθίσματα τοῦ Ὁρθροῦ τῶν Χριστουγέννων «*Δεῦτε ἴδωμεν πιστοί...*», «*Τί θαυμάζεις Μαριάμ...*», «*Ὁ Ἀχώρητος παντί...*», τὰ ὁποῖα ἀρέσουν πολὺ στοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ οἱ περισσότεροὶ δὲν τὰ ἀκοῦν, ἀφοῦ ψάλλονται πολὺ νωρὶς στὸν Ὁρθρο. Δώσατε τὶς κατάλληλες ὁδηγίες στοὺς Ἱεροψάλτες γι' αὐτό. Ἐπίσης, λίγο πρὶν, διαβάστε μὲ ἀκρίβεια καὶ καθαρότητα, στὸ λόγο καὶ στὴ φωνή, τὸ μῆνυμά μου τῶν Χριστουγέννων.

9. Μετὰ τὸ «*Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου...*», τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, παρακαλῶ νὰ τελέσετε τὴ καθιερωμένη πλέον εἰδικὴ δέηση, τὸ κείμενο τῆς ὁποίας σᾶς ἀποστέλλουμε συνημμένως, ἀφοῦ ἐξηγήσετε στὸ λαό μας, προηγουμένως, τὸ σκοπὸ αὐτῆς τῆς δέησης. Ἐφέτος ἀποφασίσαμε ἡ κυρία εὐχὴ τῆς δέησης αὐτῆς νὰ γραφεῖ καὶ ν' ἀναγνωσθεῖ στὴν καθομιλουμένη γλώσσα, καθὼς καὶ νὰ ἐμπλουτισθεῖ μὲ σύγχρονες καὶ ἐπίκαιρες

ἀναφορές, προκειμένου νὰ γίνεῖ περισσότερο ἀντιληπτὴ, καὶ ἡ μετοχὴ τῶν πιστῶν σὲ αὐτὴ νὰ εἶναι πιὸ οὐσιαστικὴ.

10. Κορυφαία θέση στὴν προετοιμασία τοῦ πιστοῦ λαοῦ μας γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου ἔχει τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Ὅσοι εἶστε πνευματικοὶ μὴ σκεφθεῖτε τὸν κόπο καὶ τὸ μόχθο προκειμένου νὰ λευκάνετε τὶς ψυχές τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσετε ἔτοιμους στὸ μυστήριον τῆς ζωῆς. Γνωρίζω ὅτι ὁ σχετικὸς φόρτος τὶς ἡμέρες αὐτὲς εἶναι πολὺ μεγάλος, ἢ ἀνταμοιβῆ ὅμως, ὅλων μας εἶναι ἡ προσέλευση τοῦ κόσμου ὁ ὁποῖος, μὲ τρόπο ἀβίαστο καὶ συνειδητό, ἐπιζητεῖ τὴν ψυχικὴ του καθαρότητα. Σταθεῖτε πλησίον του, μὲ ὑπομονὴ καὶ προσφέρατε στοὺς ἀνθρώπους τὴ χαρὰ τῆς συγχώρεσης καὶ τῆς λύτρωσης.

11. Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, στὶς 6.30 μ.μ. θὰ τελεστεῖ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν ὁ Μέγας Πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, μὲ χοροστασία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ ὁμιλητὴ τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδριτὴ Ἱερεμία Φούντα, Ἱεροκέρυκα. Θεωρῶ τὴν παρουσία σας ἐπιβεβλημένη, ἐνῶ παρακαλῶ νὰ ἐνημερώσετε ἐγκαίρως καὶ τοὺς ἐνορίτες σας γιὰ τὴν ἰδιαίτερη αὐτὴ λατρευτικὴ εὐκαιρία.

β. Ἀγιαστικὲς ὁδηγίες

1. Σπουδαία θέση στὴν ἱερατικὴ μας Διακονία πρέπει νὰ διαδραματίζει τὸ ἀγιαστικὸ ἔργο. Ὁ ἀγιασμὸς τῶν πιστῶν εἶναι καθήκον καὶ ὑποχρέωση τοῦ Κληρικοῦ ἀλλὰ καὶ ἀπαίτηση τοῦ πιστοῦ λαοῦ μας, τόσο μὲ ἀγιαστικὲς πράξεις ποὺ τελοῦνται στοὺς Ἱερους Ναοὺς, ὅσο καὶ στὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων. Ἡ περίοδος τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων, ὅπως καὶ ἡ ἀντίστοιχη τοῦ Πάσχα, προσφέρεται ἰδιαίτερα γιὰ τὴν τέλεσή τους. Ὁ λαὸς μας συνηθίζει αὐτὲς τὶς μέρες νὰ καλεῖ τὸν Ἐφημέριον στὸ σπίτι του γιὰ νὰ τελέσει κυρίως τὸ Ἱερὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ

Ἁγιασμοῦ. Μὴν ἀρνηθεῖτε στὸ λαό μας τὴ χαρὰ τῆς παρουσίας σας στὸ σπίτι του. Εἶναι μιὰ θαυμάσια εὐκαιρία, πέραν τῆς ἀγιαστικῆς πράξης, νὰ ἔλθετε σ' ἐπαφή καὶ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἐνοριῆτες σας, νὰ τοὺς γνωρίσετε καλύτερα καὶ νὰ σᾶς γνωρίσουν, νὰ δεῖτε ἀπὸ κοντὰ τὰ προβλήματα ποὺ συχνὰ τοὺς ἀπασχολοῦν. Εἶναι εὐκαιρία νὰ μιλήσετε μαζί τους, νὰ τοὺς δείξετε τὸ ἄλλο ἀνθρώπινο πρόσωπο τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι εὐκαιρία νὰ γνωριστεῖτε μὲ τοὺς νέους, νὰ ἀνοίξετε ἕνα δίαυλο ἐπικοινωνίας μαζί τους καὶ νὰ προσφέρετε λόγια παρηγοριᾶς καὶ ἐλπίδας ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει ἀνάγκη. Προσέξατε, ὅμως. Ἡ παρουσία σας στὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ διάκριση, ἀξιοπρέπεια, ἔλλειψη περιέργειας καὶ ἄσκοπων καὶ ἀνούσιων συζητήσεων. Πρέπει νὰ προφυλάσσετε τὸ ὕψος τοῦ λειτουργήματός σας χωρὶς νὰ δίνετε ἀφορμὴ γιὰ σχόλια καὶ ἐπικρίσεις. Ἐκμεταλλεῦτε αὐτὴ τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ μετατρέψετε τὴν ἀπρόσωπη κοινωνία μας, στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων σας, σὲ οἰκογένεια τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ.

2. Θὰ σᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, ἐπίσης, τὴν παραμονὴ καὶ ἀνήμερα τῶν Θεοφανίων, νὰ μπεῖτε καὶ πάλι στὰ σπίτια τῶν ἐνοριτῶν σας προκειμένου νὰ ἀγιασάτε αὐτὰ καὶ τοὺς ἐνοίκους του. Μὴ διστάσετε νὰ προβεῖτε σ' αὐτὴ τὴν σπουδαία ἀγιαστικὴ πράξη, ἡ ὁποία, εἶναι ἀλήθεια, συνηθίζεται κυρίως στὴν ἐπαρχία καὶ ὄχι τόσο στὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου οἱ ἐνορίες εἶναι ἀχανεῖς καὶ οἱ ἄνθρωποι πολυάριθμοι. Νὰ εἴστε εὐγενεῖς καὶ σύντομοι στὰ σπίτια ποὺ σᾶς ἀνοίγουν τὴν πόρτα, ἀλλὰ ἀπόλυτα διακριτικοὶ καὶ σοβαροὶ στὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες ποὺ ἡ παρουσία σας δὲν εἶναι καὶ τόσο ἐπιθυμητή. Μὴν ἀπλώνετε τὸ χέρι ἐπιδεικτικὰ γιὰ νὰ πάρετε χρήματα. Ὁ ἀγιασμὸς τῶν ἀνθρώπων εἶναι μιὰ πράξη ποὺ πρέπει νὰ γίνεται χωρὶς πληρωμὴ. Ὁ λαὸς μας ἐκτιμᾷ ἐκεῖνους ποὺ φέρονται μὲ σοβαρότητα καὶ εὐπρέπεια σὲ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις. Ἄν σᾶς προσφερθοῦν χρήματα, νὰ τὰ πάρετε, εὐχαριστώντας εὐγενῶς, χωρὶς, ὅμως, σὲ καμία

περίπτωση, νὰ δείξετε ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς ἐπισκέψεώς σας. Εἶναι ἔτοιμοι οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ κατακερυνώσουν τὶς συχνὲς κακὲς ἐπιλογές, ἐπιπόλαιων ἐκπροσώπων τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Ἄς μὴ τοὺς δώσουμε αὐτὴ τὴν χαρὰ.

3. Εἶναι καλὸ καὶ πρέπον, καθὼς πλησιάζει ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανίων, νὰ ἐνημερώσετε τοὺς ἐνοριῆτες σας γιὰ τὴν πρόθεσή σας νὰ ἐπισκεφθεῖτε τὰ σπίτια τους γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ ἀγιασμοῦ. Νὰ τοὺς ζητήσετε νὰ δηλώσουν, ἐκ τῶν προτέρων, πόσοι καὶ ποιοὶ ἐπιθυμοῦν αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψη καὶ ν' ἀφήσουν τὶς διευθύνσεις τους προκειμένου κι ἐσεῖς ν' ἀποφύγετε τὶς ἄσκοπες καὶ κοπιαστικὲς μετακινήσεις, ἀλλὰ καὶ τὶς δυσάρεστες ἐκπλήξεις. Καλὸ θὰ ἦταν νὰ συνοδεύετε ἀπὸ ἕνα παιδί τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης σας, τὸ ὁποῖο νὰ χρησιμοποιοῦτε ὡς προπομπὸ γιὰ νὰ προετοιμάζει τὸ κάθε σπίτι γιὰ τὴν ἐπικείμενη παρουσία σας.

γ. Κοινωνικὲς - Φιλανθρωπικὲς ὁδηγίες

1. Ἄν καὶ σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους ἡ Ἐκκλησία μας ἐπιδίδεται σὲ ἀμύλλες ἐνέργειες φιλανθρωπικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιεχομένου, μὲ τὸ τεράστιο δίκτυο κοινωνικῆς παρέμβασης καὶ προσφορᾶς ποὺ διατηρεῖ, εἶναι καλὸ τὶς ἡμέρες ποὺ ἔρχονται, οἱ προσπάθειες νὰ ἐνταχθοῦν πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή. Φροντίσατε ἔτι παραπάνω τοὺς φτωχοὺς τῆς ἐνορίας σας, ἐνεργοποιεῖστε περισσότερο τὸ δυναμικὸ τῶν φιλόπτωχων ταμείων καὶ προσφέρατε σὲ ὅλους τὸ δικαίωμα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐτυχίας. Ὄργανώστε καλύτερα τὰ ἐνοριακὰ συσσίτια, ἐπιμεληθεῖτε τὴν δημιουργία εἰδικῶν, γιὰ τὶς γιορτές, δεμάτων μὲ εἶδη πρώτης ἀνάγκης, τρόφιμα καὶ ἄλλα, καθὼς καὶ χρηματικὰ ποσά, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσή, σὲ συνεργασία μὲ τὶς ἐθελόντριες κυρίες τῆς ἐνορίας σας. Ἐπισκεφθεῖτε, μὲ κλιμάκια στελεχῶν τοῦ Ναοῦ σας, προσωπικὰ τοὺς ἀνήμερους καὶ ἀναξιοπαθοῦντες. Γνωρίζω ὅτι ὁ φόρτος τῆς ἐργασίας σας, αὐτὲς τὶς ἡμέρες, εἶναι αὐξημένος, ἀλλὰ μπορεῖτε νὰ ἀφιερῶσετε

από τον πολύτιμο χρόνο σας για τη διακοπεία τής αγάπης. Οί άνθρωποι από αυτή τήν αγάπη έχουν ανάγκη και ὄχι από τούς βαρύνδουπους λόγους μας πού συχνά εἶναι χωρίς αντίκρισμα.

2. Ἐπιμεληθεῖτε προσωπικά και φροντίστε για τήν ἐπιτυχία τοῦ ἐφεινοῦ «Ἐράνου Ἀγάπης» πού θά πραγματοποιηθεῖ στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή ἀπό 14 ἕως 17 Δεκεμβρίου. Ὁργανώστε εἰδικά και καταλλήλως προετοιμασμένα συνεργεία κυριῶν, ἐνημερώστε, ὅμως, παράλληλα και τούς ἐνορίτες σας για τούς σκοπούς αὐτοῦ τοῦ ἐράνου και τῖς ποικίλες ἀνάγκες πού καλύπτονται ἀπό τὸ προϊόν του κάθε χρονιά, για τήν ἐνίσχυση τοῦ κοινωνικοῦ και φιλανθρωπικοῦ μας ἔργου. Πρὶν ἀπὸ τήν ἐναρξή του, καλὸν εἶναι νὰ τελέσετε εἰδική Θεία Λειτουργία για ἐκείνους πού θά ἐργαστοῦν ἐθελοντικά για τὸν ἔρανο, προκειμένου νὰ ἔχουν τή Χάρη και τήν Εὐλογία τοῦ Θεοῦ στὸ κοπιαστικό ἔργο τους. Στὸ τέλος νὰ τούς ἐπιβραβεύσετε με ἓνα συμβολικό δῶρο, ἐλάχιστη ἔνδειξη εὐχαριστίας για τήν προσφορά τους.

3. Εἶναι μιὰ πρώτης τάξεως εὐκαιρία νὰ ἐμπνεύσετε στὰ παιδιά τῶν κατηχητικῶν σχολείων τὸ πνεῦμα τής αγάπης και νὰ ὀργανώσετε οἱ Ἱερεῖς νεότητος ἐπισκέψεις σὲ νοσοκομεῖα και Ἰδρύματα τής περιοχῆς σας, προκειμένου νὰ δώσετε χαρὰ κι ἐλπίδα στοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι καλὸ σ' αὐτὲς τῖς ἐξορμήσεις νὰ ἐνεργοποιεῖτε τυχὸν χορωδίες πού ἀναπτύσσονται στὸ νεανικό σας ἔργο για νὰ ψάλλουν τὰ κάλαντα και νὰ χρωματίσουν με γιορτινὰ χρώματα τῖς γιορτινὲς στιγμὲς τῶν ἀρρώστων, τῶν μοναχικῶν, τῶν ἐγκαταβιούντων στὰ διάφορα Ἰδρύματα. Αὐτὲς οἱ ἐνέργειες θά παραδειγματίσουν ἄριστα τὰ παιδιά μας για νὰ γνωρίσουν και τήν ἄλλη εἰκόνα τής ζωῆς, τή σκληρὴ και ἄδικη και ν' ἀποκτήσουν τὸ ἀγνὸ πνεῦμα τής αγάπης και τής ἀλληλεγγύης πού τόσο λείπει ἀπὸ τήν ἐποχὴ μας.

4. Ὁργανώστε ἐνοριακὲς Χριστουγεννιάτικες γιορτὲς με τὰ παιδιά τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, για ὅλους τούς ἐνορίτες, διανθισμένες ἀπὸ γνωστὲς Χριστουγεννιάτικες με-

λωδίες, ἀπὸ Βυζαντινοὺς ὕμνους και σχετικὲς ὁμιλίες.

5. Προσπαθεῖτε νὰ στολίσετε τούς περιβόλους τῶν Ναῶν σας με τὸ γνωστὸ Χριστουγεννιάτικο διάκοσμο, με τὸ ὀρθόδοξο Χριστουγεννιάτικο δένδρο, σὲ συνεργασία, ἂν θέλετε και με τῖς τοπικὲς Δημοτικὲς ἀρχές.

6. Μὴ ξεχάσετε αὐτὲς τῖς μέρες νὰ ἀνταμείψετε με ἔκτακτες οικονομικὲς ἐνισχύσεις ἢ με κάποιο δῶρο, ἀκόμα και με τή ταχυδρομικὴ ἀποστολὴ ἐόρτιων εὐχῶν τούς ἄμεσους συνεργάτες σας, τούς Νεωκόρους, πού θά κουραστοῦν ἔτι περισσότερο αὐτὴ τήν περίοδο, τούς Ἐπιτρόπους σας, τούς Ἱεροψάλτες. Δὲ θά ζημιωθεῖ διόλου τὸ ταμεῖο τοῦ Ναοῦ ἀπὸ αὐτὲς τῖς ἐνέργειες, ἀντιθέτως τὰ στελέχη σας θά νιώσουν ἠθικὴ ἱκανοποίηση ἀφοῦ θά καταλάβουν ὅτι οἱ προσπάθειες και οἱ κόποι τους ἀναγνωρίζονται.

Ἀγαπητοὶ μου Πατέρες,

Σὲ πολλοὺς ἀπὸ ἐσᾶς οἱ παραπάνω ὀδηγίες θά φανοῦν γνωστὲς και, ἐν πολλοῖς, ἐπαναλαμβανόμενες. Ἐπειδὴ, ὅμως, θεωρῶ ὅτι ἡ ἐπανάληψη εἶναι «ἡ μήτηρ τής μαθήσεως», παρακαλῶ νὰ κάνετε ὅ,τι εἶναι δυνατὸν για νὰ τῖς πραγματώσετε, ὅπως ἐπίσης, οἱ παλαιότεροι ἀπὸ ἐσᾶς, νὰ τῖς ἐξηγήσετε και νὰ τῖς ἀναλύσετε στοὺς νεωτέρους. Μὴ διστάσετε νὰ ἀπευθυνθεῖτε στὰ ἀρμόδια διοικητικὰ ὄργανα τής Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς για ὀποιαδήποτε διευκρίνιση, ἀλλὰ και για κάθε εἶδος βοήθεια στήν κατεύθυνση τής καλύτερης διευθέτησης τοῦ ποιμαντικοῦ - ἐνοριακοῦ σας ἔργου αὐτὴν τήν περίοδο.

Σᾶς εὐχαριστῶ, μέσα ἀπὸ τήν καρδιά μου, για τούς κόπους και τούς ἀγῶνες σας και εὐχομαι πατρικῶς ἡ Χάρις τοῦ Μεγάλου ἀναμενομένου νὰ ἐμπνεεῖ τή ζωὴ και τὰ ἔργα σας και νὰ σκέπει τῖς οικογένειές σας.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν και αγάπης

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

Δέσεις κατά τήν Θ. Λειτουργίαν τῶν Χριστουγέννων

«Ὁ Διάκονος:

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός... Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν...

Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Χριστοδούλου...

Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ ἐλέους...

Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ πάντων τῶν ἐν ἀνάγκαις ὄντων, τῶν ἐν στενοχωρίᾳ, θλίψει, δοκιμασίᾳ, διωγμοῖς, ταλαιπωρίαις, πολέμοις, ἀνεχείαις, πτωχείᾳ, ἀνεργίᾳ καὶ περιστάσεσιν ὄντων ἐν παντί τόπῳ τῆς δεσποτείας Κυρίου.

Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ πάντων τῶν ἐργαζομένων καὶ τὰς βιοτικὰς ἀνάγκας αὐτῶν τιμίως καὶ ἐναρέτως καλυπτόντων, τῶν μισούντων καὶ ἀγαπώντων ἡμᾶς καὶ πάντων τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις εὐχεσθαι ὑπέρ αὐτῶν.

Ἐτι δεόμεθα ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Κυπρίων καὶ ὑπέρ δικαίας ἐπιλύσεως τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν προβλήματος, ἵνα εἰρηνικῶς διάγωσιν ἐν πάσῃ σεμνότητι καὶ συνεργασίᾳ ἀμφοτέραι αἱ γηγενεῖς ἐν τῇ νήσῳ κοινότητες.

Ἐτι δεόμεθα καὶ ὑπέρ τοῦ διαφυλαχθῆναι... Ἐτι δεόμεθα καὶ ὑπέρ τοῦ εἰσακοῦσαι...

Ὁ Ἱερεὺς τὴν ΕΥΧΗΝ:

Κύριε καὶ Θεέ μας, Ἐσὺ ποὺ ἀπόλυτη ἀγάπη προσέλαβες τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ σαρκώθηκες, διὰ τῆς Παναχράντου καὶ Ἁειπαρθένου Μαρίας, γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ τὴ δική μας σωτηρία, προκειμένου νὰ θεώσεις τὴν ἀνθρώπινη φύση, στρέψε τὸ βλέμμα Σου πάνω μας, τούτῃ τὴν ἡμέρα τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς Σου, κατὰ τὴν ὁποία Σοῦ ἀφιερώνουμε τὸν πλοῦτο τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας καὶ Σοῦ προσφέρουμε τὰ κτιστὰ δῶρα τῆς ἀνθρώπινης φύσης μας, μὲ εὐγνωμοσύνη ψυχῆς καὶ ἐσωτερικὴ ἀγαλλίαση. Στείλει, Κύριε, τὴν ἐξ ὕψους δύναμή Σου, οὕτως ὥστε, μὲ ὁδηγὸ τῆ δική Σου γνώση, νὰ παρέχουμε στοὺς συναθρώπους μας μαρτυρία πίστεως καὶ ἀγάπης καθημερινά, ἀπεκδεχόμενοι τὴν παρά Σοῦ πρὸς ὅλους μας προσφερθεῖσα σωτηρία, πορευόμενοι στὴ ζωὴ μας ὡς τέκνα φωτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιτελώντας ὅλα ὅσα Σέ εὐαρεστοῦν.

Ὅλοι μας, Κύριε, πλησιάζοντας νοερῶς τῇ Βηθλεέμ, Σέ ἀντικρίζουμε νεογέννητο βρέφος, τὴ στιγμή ποὺ ὅλη ἡ κτίση Σέ εὐχαριστεῖ μὲ τὸ δικό της μοναδικό τρόπο. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς, βλέποντας τὴν ἀπεριόριστη συγκατάβασή Σου, μὲ ὕμνους καὶ πνευματικὴς ὠδὲς, Σέ λατρεύουμε, μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μας, Ἐσένα ποὺ εἶσαι ὁ μόνος Θεὸς στοὺς αἰῶνες.

Δύο χιλιάδες καὶ τρία χρόνια πέρασαν, Κύριε, ἀπὸ τὴν εὐλογημένη ἐκείνη νύχτα, κατὰ τὴν ὁποία στρατιᾶς Ἀγγέλων, βλέποντας τὸ κατάντημά μας, ἔβαλλαν θριαμβευτικὰ τὸν ὕμνο τῆς ἀθάνατης καταλλαγῆς μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ κήρυξαν σ' ὅλο τὸν κόσμον τὴν εἰρήνη, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λύτρωση, μιλώντας γιὰ τὴν καινὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ βεβαιώνου-

τας για την καταλλαγή των όλων. Όμως, οί άνθρωποι, έπειδή έπεσαν σέ ποικίλους πειρασμούς, άκολούθησαν περισσότερο τó σκοτάδι παρά τó φώς, έπιτελούντες φαύλες πράξεις άπανθρωπίας. Γι' αυτό γέμισε ή γή άπό κακία, όδύνη και μίσος. Πολλαπλασιάστηκαν, Κύριε, οί άνομίες μας και τά δάκρυα των ανθρώπων ρέουν σάν ποταμός. Πάγωσε ή άγάπη, ή εύσπλαχνία χάθηκε και ή δυστυχία έπικράτησε. Οί άμαρτίες μας, Κύριε, «λαός»!

Και τώρα, στρέφοντας τó νοϋ σέ Έσένα, άντικρίζουμε τά άποτελέσματα τής πονηρίας μας, ένθυμούμενοι τούς πάσχοντες άδελφούς μας σ' όλο τόν κόσμο, αλλά και όλους όσοι άγωνίζονται τόν καλόν άγώνα τής άρετής. Για όλους αυτούς ίκετεύουμε και παρακαλούμε:

Θυμήσου, Κύριε, τούς άδελφούς εύσεβείς Όρθοδόξους Χριστιανούς σ' όλόκληρο τόν κόσμο πού βιώνουν δοκιμασίες, διωγμούς και στερήσεις.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τά έκατομμύρια των προσφύγων στόν κόσμο, εκείνων πού έγκαταλείπουν τισ πατρίδες τους έξαιτίας πολέμων, θεομηνιών, διακρίσεων, άνελεύθερων καθεστώτων, φτώχειας και κακοπάθειας.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς άδελφούς μας, όπου γής, πού άγωνίζονται για τή διαφύλαξη τής έθνικής τους άνεξαρτησίας και τού δικαιώματος νά ζούν έλεύθεροι άπό τισ όποιες έξωθεν έξαρτήσεις και τισ άνομες έπιδιώξεις των ίσχυρών τής έποχής.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς πτωχούς, τούς πεινασμένους, τούς άστέγους, όσους στεροϋνται ιατρικών και φαρμακευτικών φροντίδων και τά έκατομμύρια παιδιά τού τρίτου κόσμου πού βρίσκονται στο χείλος τού θανάτου.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τισ οικογένειες πού κλονίζονται και διαλύονται έξαιτίας των ανθρώπινων έγωισμών, τά παιδιά πού πέφτουν θύματα τής γονεϊκής άσπλαχνίας και κακοποίησης, τούς νέους πού στεροϋνται τής θαλπωρής τής οικογενειακής έστίας, καταφεύγουν στά ναρκωτικά και ζούν στο περιθώριο.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς άσθενείς, τούς ανιάτως πάσχοντες, τούς προσβεβλημένους άπό λοιμώδη νοσήματα, όλους όσοι σηκώνουν τó Σταυρό τού μαρτυρίου κουβαλώντας τά στίγματα τής κοινωνικής άπομόνωσης, τούς φορείς και τούς άσθενείς τού AIDS.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς άνέργους άδελφούς μας, πού άντιμετωπίζουν μέ σκεπτικισμό και άπογοήτευση τήν έπιβίωσή τους, τούς άποκλεισμένους νέους πού ψάχνουν μία εύκαιρία νά προσφέρουν και νά δημιουργήσουν, χωρίς νά βρίσκουν διεξόδους σ' άδιέξοδά τους.

Ό Χορός: Κύριε έλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, όλους τούς πνευματικούς, έθνικούς και κοινωνικούς έργάτες, τούς Κληρικούς τής Έκκλησίας μας, πού διακονοϋν τήν κατά Θεόν προκοπή των πιστών, εκείνους πού μέ εύσυνειδησία ύπηρετοϋν τήν έθνική μας παιδεία, μέ πιστότητα στην Έλληνορθό-

δοξη παράδοσή μας, τούς ιατρούς, τούς νοσοκόμους, πού άπαλύνουν τόν ανθρώπινο πόνο, τά στελέχη τοῦ Στρατοῦ μας καί τά στρατευμένα νιάτα μας, πού στηρίζουν τήν ἔθνική μας ὑπερηφάνεια καί ἀνεξαρτησία, τούς ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους, τούς ἐπιστήμονες καί ἐρευνητές πού ἀνακαλύπτουν στα ἔργα τους τὸ Θεὸ καί τὸν ἄνθρωπο, τὸ ὑπέροχο κόσμημα τῆς δημιουργίας, καθὼς καί τῆς κοινωνικῆς ἰσοροπίας. Γιὰ ὅλους αὐτούς, Σέ ἱκετεύουμε καί παρακαλοῦμε.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς ἐμπόρους πού διακινοῦν τὰ ἀγαθὰ, ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὰ διανοήματά τους τὸ ἐνδεχόμενο κερδοσκοπίας καί αἰσχροκέρδειας, ἀλλὰ καί τῆς ἐξυπηρέτησης τοῦ ἰδίου συμφέροντος, τούς ἐργάτες τῆς Βιομηχανίας, τούς ἐργαζομένους στὸν ἰδιωτικὸ καί δημόσιο φορέα, φύλαξέ τους ἀπὸ τὰ χέρια σκληρόκαρδων καί ἀπάνθρωπων ἐργοδοτῶν.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τὴ νεολαία τῆς πατρίδος μας καί εὐλόγησέ τὴν. Δῶσε στους νέους μας ζήλο γιὰ νὰ ἐργάζονται ἔργα ἀγαθὰ, πρόσθεσε σ' αὐτούς πίστη, ἀπομάκρυνε ἀπὸ αὐτούς κάθε διαβολικὴ ἐνέργεια καί ἐνίσχυσε τὴ δημιουργικὴ τους πνοή γιὰ νὰ καλλιεργοῦν τὶς Θεῖες Σου ἐντολές.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς πολυτέκνους γονεῖς, τὶς φιλότιμες καί φιλόπונες μητέρες, τὶς ἐργαζόμενες μητέρες, τούς ἀγωνιστὲς Χριστιανούς, τούς ὁμολογητὲς τῆς πίστεως, τούς ἐργάτες βαρέων καί ἀνθυγιεινῶν ἐπαγγελμάτων, τούς ἀδικουμένους, τούς ταπεινοὺς καί καταφρονημένους. Γιὰ ὅλους αὐτούς Σέ ἱκετεύουμε καί παρακαλοῦμε.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς ἄρχοντές μας, ἐντύπωσε ἀγαθὲς σκέψεις στὶς καρδιές τους γιὰ τὴν Ἐκκλησία Σου καί τὸ λαό Σου καί κατεύθυνε τὰ διανοήματά τους σὲ κάθε ἔργο ἀγαθὸ πού Σέ εὐαρεστεῖ.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς Κυπρίους ἀδελφούς μας καί δῶσε στὸ ἐκκρεμοῦν μεγάλο ἔθνικό μας πρόβλημα δίκαιη καί βιώσιμη λύση.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τούς λαοὺς πού βιώνουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων καί ζοῦν ὑπὸ τὸν φόβο τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, θύματα τῆς ἀνθρώπινης μισαλλοδοξίας καί φαυλότητας.

Ὁ Χορός: Κύριε ἐλέησον.

Θυμήσου, Κύριε, τὴν Ἁγία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία Σου, στερέωσε τὶς βάσεις τῆς ἐνότητάς Της στὰ πλαίσια τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμόνοιας, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης. Ἀπομάκρυνε τὶς ὅποιες διαφορὲς καί ἀντιπαραθέσεις, γιὰ νὰ πορευέται στὸ χρόνο ἰσχυρὴ καί εἰρηνικὴ, ὁδηγώντας τὸ λαό Σου στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας καί δοξάζοντας τὸ πάντιμο καί μεγαλοπρεπὲς ὄνομά Σου, καθὼς καί τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τώρα καί στους αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Ὁ Χορός: ΑΜΗΝ.

Ἐνταῦθα ἅπαντες ψάλλομεν τὸ «Σέ ὑμνοῦμεν...» καί ἀκολουθεῖ ἡ Ἀπόλυσις τῆς Θείας Λειτουργίας.

Ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου Ζηζιούλα,
Ὁμ. Καθ. Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκοῦ

Ἡ περὶ Ἐκκλησίας ἀντίληψη τῶν Ὁρθόδοξων πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου μὲ τὸ Θεό, ὅπως βιώθηκε στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα διαμέσου τῶν αἰώνων. Κατὰ συνέπεια, ὅπως ἀκριβῶς σύνολη ἡ Δογματικὴ ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησιολογία μας εἶναι βιωματικὴ, ἀφορᾷ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ θεολόγοι ἔρχονται στὴ συνέχεια καὶ κατασκευάζουν ἀντιλήψεις καὶ σχήματα πάνω σ' αὐτὸ τὸ βίωμα ἢ πολλές φορές, ὅπως, δυστυχῶς, συμβαίνει στὶς μέρες μας, τὸ παρατρέχουν κατασκευάζοντας δικές τους, ἐν πολλοῖς, ἀντιλήψεις. Ὅπωςδήποτε, ὅμως, μόνιμο κριτήριον γιὰ τὴ θεώρηση τῆς Ἐκκλησιολογίας παραμένει ἡ ἴδια ἢ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας.

Γενικεύοντας καὶ σχηματοποιώντας κάπως τὰ πράγματα θὰ ἔλεγα ὅτι δύο εἶναι οἱ βασικὲς ἐμπειρίες, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀντλοῦμε οἱ Ὁρθόδοξοι τὸ περιεχόμενο τῆς Ἐκκλησιολογίας: Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἶναι ἡ *Θεία Εὐχαριστία*, τὸ λειτουργικὸ βίωμα πὸ εἶναι προσιτὸ σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς μέσα στὸν κόσμο, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ *ἀσκητικὴ ἐμπειρία* καὶ μοναστικὴ κλήση, ἡ ὁποία ἐπιλέγεται ἀπὸ ὀρισμένους πιστοὺς μέσα στὴν Ἐκκλησία. Πέρα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν ἐπιδράσει κατὰ τρόπο ἀποφασιστικὸ ἄλλα βιώματα στὴ διαμόρφωση τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογικῆς συνείδησης. Στὴ ρωμαιοκαθολικὴ καὶ προτεσταντικὴ Δύση, ἀντιθέτως, ἡ ἐμπειρία τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ἐκείνη πὸ ἐπηρεάζει καίρια τὴν Ἐκκλησιολογία, ἐφόσον ἡ Ἐκκλησία στὴν ταυτότητά της εἶναι ὄργανο προωθήσεως τῆς ἱεραποστολῆς. Ἀντιθέτως, στὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ παράδοση καὶ λαϊκὴ εὐσέβεια ἡ ἱεραποστολικὴ δράση δὲν ἔχει διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο. Ὅταν ἓνας Ὁρθόδοξος λέγει ὅτι πηγαίνει στὴν Ἐκκλησία, δὲν ἐννοεῖ

ὅτι πάει γιὰ νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιον στοὺς ἰθαγενεῖς κάποιου τόπου, οὔτε κἂν ὅτι προσέρχεται στὴν Ἐκκλησία γιὰ ν' ἀκούσει τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐκκλησιασθεῖ, νὰ προσευχηθεῖ μαζί μὲ τὴν κοινότητα τῶν πιστῶν καὶ προπαντὸς νὰ λάβει μέρος στὴ θεία Εὐχαριστία. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση «Ἐκκλησία» καὶ «Ναὸς» ταυτίσθηκαν.

Γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη θεολογία, τὸ κύριον χαρακτηριστικὸ πὸ ἐκφάζει τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι οὔτε ἡ ἱεραποστολὴ οὔτε, βεβαίως, οἱ διάφορες ὁμολογίες πίστεως. Στὴ *θεία Εὐχαριστία* δὲν χρησιμοποιοῦμε καμία μεμονωμένη ὁμολογία ἢ κάποιον ἀπόσπασμα ἀπὸ ἀκαδημαϊκὸ ἐγχειρίδιον. Ὅλ' αὐτὰ ὑπάρχουν, βεβαίως, ἀλλὰ στὸ περιθώριον τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ ἐπίκεντρο της πὸ εἶναι ἡ εὐχαριστιακὴ λατρεία μόνον τὸ στοιχειῶδες *Σύμβολο τῆς Πίστεως* ἔχει θέση. Ἐπομένως, τοποθετώντας τὴν Ὁρθόδοξη αὐτοσυνείδησι μόνον στὴ βάση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ διαφοροποιηθοῦμε ὡς πρὸς τίς ἐτερόδοξες χριστιανικὲς κοινότητες. Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι μόνον τὰ δύο στοιχεῖα πὸ προανέφερα, ἡ *θεία Εὐχαριστία* καὶ ἡ μοναστικὴ παράδοση, ἔχουν διαμορφώσει ἀποφασιστικὰ τὴν Ὁρθόδοξη συνείδηση ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ τὴν ἀναζήτησίν της θὰ πρέπει, ἐξάπαντος, νὰ προστρέξουμε στὶς δύο αὐτὲς ἐκκλησιολογικὲς συνιστώσες. Κατὰ τὴν προσέγγιση, ὅμως, αὐτὴ δημιουργεῖται ἓνα σοβαρὸ θεολογικὸ πρόβλημα πὸ ἀφορᾷ σ' ἓναν ἐγγενῆ ἀνταγωνισμό μεταξὺ τοῦ λειτουργικοῦ καὶ ἀσκητικοῦ στοιχείου.

Ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῆς εὐχαριστιακῆς - λατρευτικῆς προσέγγισης τῆς Ἐκκλησιολογίας καὶ τῆς ἀντιστοιχῆς μοναχικῆς - ἀσκητικῆς ἔχει βαθύτατες ρίζες στὴν ἱστορία.

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας προκύπτει ὅτι ἕνας τέτοιος ἀνταγωνισμὸς δὲν ὑπῆρχε ἀρχικά, διότι κυρίαρχο στοιχεῖο στὴν Ἐκκλησιολογία ὑπῆρξε ἡ λατρευτικὴ πράξη καὶ μάλιστα ἡ θεία Εὐχαριστία. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ Καινὴ Διαθήκη καί, τοῦλάχιστον, οἱ δύο πρῶτοι αἰῶνες τῆς Ἐκκλησίας. Στὸν ἅγ. Ἰγνάτιο Ἀντιοχείας καὶ στὸν ἅγ. Εἰρηναῖο

δασκάλου, διαμορφώνοντας μίαν νέα προσέγγιση καὶ βάση τῆς Ἐκκλησιολογίας. Θὰ πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι ὁ Ὀριγένης καὶ οἱ Ἀλεξανδρινοὶ θεολόγοι τῆς ἐποχῆς δέχθηκαν τὴν ἐπίδραση τῶν ἰδεολογικῶν ἀρχῶν τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας.

Γιὰ τὸν Πλατωνισμὸ ἡ ταυτότητα κάθε ὄντος βρίσκεται στὴν ἀρχικὴ του ἰδέα, ἡ

Λυῶνος, ἀκόμη καὶ στὸν ἀπολογητὴ μάρτυρα Ἰουστῖνο, σ' ὁλόκληρο δηλαδὴ τὸ φάσμα τοῦ Β' αἰ., ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας θεμελιώνεται στὴν τέλεση τῆς θείας Εὐχαριστίας. Τὸ πρόβλημα καὶ ὁ ἄλλος ἀνταγωνιστικὸς παράγοντας ἐμφανίζεται μὲ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς θεολόγους Κλήμεντα καὶ Ὀριγένη, κυρίως, καὶ ἀναπτύσσεται στὴν Ἀνατολή παράλληλα μὲ τὸ θεσμὸ τοῦ Μοναχισμοῦ, πὺ ἐπηρεάζεται ἔντονα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ χαλκέντερου Ἀλεξανδρινοῦ δι-

ὁποία προϋπάρχει τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ χρόνου πὺ προσμετρεῖ τὴ φθορὰ τῶν αἰσθητῶν. Σύμφωνα μὲ τὴ θεωρία τῶν αἰώνιων καὶ ἀυθύπαρκτων ἰδεῶν πὺ συνιστοῦν τὰ ἀρχέτυπα ὄλων τῶν ὄντων, ἂν κάτι ἀληθεύει ἔχοντας μίαν συγκεκριμένη ταυτότητα, τοῦτο δὲν ἐντοπίζεται στὴν παρούσα ὑλική, φθαρτὴ καὶ μεταβαλλόμενη διαρκῶς κατάστασή του, ἀλλὰ στὴν ἀντίστοιχη ἰδέα του, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μόνη πὺ παραμένει ἀναλλοίωτη αἰωνίως. Στὸ βαθμὸ πὺ κάποιον μεταβαλλόμενο ὄν

μετέχει στην αιώνια ἀρχετυπική του ιδέα, ἀποκτᾶ καὶ τὴν ἀληθινὴ του ταυτότητα. Γιὰ τοὺς πλατωνίζοντες Ἀλεξανδρινούς θεολόγους καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀντλεῖ τὴν ταυτότητά της ἀπὸ τὸν ὑπέρχρονο καὶ αἰώνιο κόσμον τῶν ιδεῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν παρούσα ὑπόστασή της. Στὸν ἰδεατὸ αὐτὸν κόσμον κυριαρχεῖ ὁ *Λόγος τοῦ Θεοῦ* πὺν ἐνώνει στὸν ἑαυτὸ του ὅλους τοὺς λόγους τῶν ὄντων. Ἄρα καὶ ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀνάγει τὴν ἀληθινὴ της ταυτότητα στὸ Λόγον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ. Κατὰ μία τυπικὰ πλατωνικὴ θεώρηση καὶ οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων ἀποκτοῦν ὄντολογικὴ ταυτότητα, ὅταν προσεγγίζον καὶ μετέχουν, κατὰ τὴν ἐνοποίησή τους, στὸ συμπαντικὸ Λόγον. Συνεπῶς, τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας ἀπαντᾶται ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς διδασκάλους ὡς ἡ συνάντηση καὶ ἔνωση τῶν αἰώνιων ψυχῶν μετὸν αἰώνιο Λόγον. Ἄν καὶ ἡ ὠριγενικὴ ιδέα τῆς ἀθανασίας τῶν ψυχῶν, ἐπειδὴ καταδικάσθηκε ἀπὸ τὴν Ε΄ Οἰκουμένη Σύνοδο, δὲν κατόρθωσε νὰ εἰσέλθει ἀποφασιστικὰ στὴ μοναχικὴ συνείδηση, ἐντούτοις τὸ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς Ἀλεξανδρινῆς παράδοσης, ἡ ἔνωση τῆς ψυχῆς μετὸν Λόγον, διεδραμάτισε σημαντικὸ ρόλο στὴ διαμόρφωση τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος. Ἐπειδὴ, ὅμως, στὴν ἀρμονικὴ ἐνοποίησιν τῶν ψυχῶν μετὸν Λόγον παρεμβάλλονται τὰ αἰσθητὰ στοιχεῖα καὶ ἡ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν παθῶν σωματικὴ διάστασις μέσα στὴ ροὴ τοῦ χρόνου, ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὡς κύρια ἀποστολὴ νὰ προσφέρει στὸν ἄνθρωπον τὴ δυνατότητα καθάρσεως ἀπ' ὅ,τι ἐμποδίζει τὴν ἔνωσίν του μετὸν Λόγον. Συνεπῶς, ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας συνίσταται σ' ἕνα *θεραπευτήριον ψυχῶν*, ἐνῶ ὁ Μοναχισμὸς ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν χαρισματικὴν ἐκείνην μέθοδον μέσα στὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τῆς σύναψής της μετὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Εἶναι σαφές ὅτι σὲ μία τέτοια θεώρηση ἀποδίδεται μεγάλη σημασία στὸν ἄνθρωπον νοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ καθαρθεῖ ἀπὸ τοὺς αἰσθητοὺς λογισμοὺς, διότι μόνον μετὸν καθαρότητά τους οἱ νοεροὶ λογισμοὶ μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν συνάφειαν καὶ ταύτισή τους

μετὸν ἀνώτατον Λόγον, μετὸν ὁποῖον, ἄλλωστε, συγγενεῦουν καὶ φυσικά.

Κατὰ τὴν ἰδιαίτην ἐμφάση πὺν δίνεται στὴν μέθοδον καὶ πορείαν τῆς καθάρσεως καὶ ἀποβολῆς τῶν αἰσθητῶν λογισμῶν, ὅλον τὸ βάρος τῆς Ἐκκλησιολογίας ἀρχίζει νὰ μετατοπίζεται πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ἔτσι τὸ λατρευτικὸν καὶ εὐχαριστιακὸν στοιχεῖον χάνει σταδιακὰ τὴν πρωτεύουσαν σημασίαν του καὶ μετατρέπεται ὡς μέσον πρὸς σκοπὸν. Ἡ εὐχαριστιακὴ σύναξις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεία κοινωνία, χρησιμοποιοῦται, ἀπλῶς, γιὰ τὴν ὑποβοήθησιν τοῦ ἀγῶνα κατὰ τῶν παθῶν. Ἡ ὑποτίμησις τοῦ λειτουργικοῦ παράγοντα ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴν προσέγγισιν σὲ συνδυασμὸν μετὸν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τοῦ Μοναχισμοῦ εἶχε μεγάλη ἀπήχησιν στὸ φυσικὸν χῶρον καὶ στὴν περιρρέουσαν ἀτμόσφαιραν τοῦ Πλατωνισμοῦ, ὅπως ἦταν τότε ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, ὁ ἑλληνοφώνος χῶρος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον, ἐξάλλου, ἐδραιώνεται ὅλον καὶ περισσότερο ἡ ἀντίληψις ὅτι ὑπάρχει ἕνας *νοητὸς κόσμος* ἀνώτερος τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ὕλικου. Ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν, ὥστε νὰ δοθεῖ προτεραιότητα στὴν θεραπευτικὴν, θὰ λέγαμε, προοπτικὴν τῆς Ἐκκλησιολογίας, καὶ ὄχι στὴν εὐχαριστιακὴν. Ἐντούτοις, καὶ πάλιν τὸ ἕνα στοιχεῖον δὲν εἶχε ἐξοβελίσσει τὸ ἄλλο, ὥστε νὰ εἶναι κανεὶς σίγουρος ὅτι ἕνα καὶ μόνον ἀπὸ τὰ δύο συνιστᾶ, πλέον, τὸ καίριον χαρακτηριστικόν.

Τὸ πιὸ εὐκόλον θὰ ἦταν, ἴσως, νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο στοιχεῖον συνιστοῦν τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Μία τέτοια, ὅμως, ἀποψις δὲν ικανοποιεῖ, διότι στὴν πραγματικότητι ἡ ἀπόλυτη καὶ ἔσχατη ταυτότητα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρεῖται καὶ στὶς δύο αὐτὲς προσεγγίσεις. Ἀνάμεσα στὴν εὐχαριστιακὴν καὶ θεραπευτικὴν θεώρησιν τῆς Ἐκκλησίας τί εἶναι τελικόν καὶ ἀπόλυτον, τί σχετικόν καὶ ὑποβοηθητικόν; Ἐδῶ παίζεται πάντοτε στὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν τὸ ὅλον ζήτημα τῆς Ἐκκλησιολογίας, κατὰ τὴν γνώμην μου. Τείνει, δηλαδὴ, ἡ Ἐκκλησία νὰ μεταμορφωθεῖ σὲ μία κοινωνίαν νοερῶν ὄντων, σὲ μία ἀγγελικὴ κατάστασις; Τὸ πρότυπον τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πρότυπον μετὸν ὁποῖον

θέλει να ταυτισθεί η Έκκλησία, συνίσταται στον κόσμο των αΐλων και ασώματων αγγέλων ή στον Ξυλο και Ξυσαρκο Λόγο; Ἀκόμη, ὁ ἑνανθρωπήσας Λόγος εἶναι, ἀπλῶς, μία ὁδὸς γιὰ νὰ ἀναρθοῦμε στὸν ἄσαρκο Λόγο; Μελετώντας τὰ κείμενα τῶν πατέρων διακρίνουμε ὅτι καὶ αὐτοὶ παρουσιάζουν κάποιες ἀνάλογες διαφοροποιήσεις. Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ, ἔχοντας μία δυτικὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ «*concessus patrum*», σκανδαλίζονται μὲ τὴ διαπίστωση αὐτῆ. Τὸ βέβαιον πάντως εἶναι ὅτι ὑπάρχουν διαφορετικὲς προσεγγίσεις. Δὲν εἶναι ταυτόσημη ἡ προσέγγιση τοῦ ἁγ. Εἰρηναίου ἢ τοῦ ἁγ. Ἰγνατίου μ' ἐκείνη τοῦ Ὁριγένη. Ὁ τελευταῖος, ἂν καὶ δὲν εἶναι πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἐντούτοις ἄσκησε μεγάλη ἐπίδραση σὲ πολλοὺς πατέρες. Τὸ ὠριγενιστικὸ στοιχεῖο ὑπάρχει ἔντονον μέχρι τοὺς Καππαδόκες, δίχως ν' ἀφανίζεται στοὺς μετέπειτα αἰῶνες φθάνοντας ὡς τὶς μέρες μας. Παράλληλα, ἔχει διαποτίσει καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ποίηση καὶ ὑμνολογία, ὅπου τὸ πρότυπο ἀγιότητος εἶναι ὁ ὁσῖος ἀσκητής. Στὴ θεία Εὐχαριστία, ὅμως, πρότυπο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἑνσαρκος Λόγος, ὁ θεάνθρωπος Χριστὸς ποὺ προσέλαβε μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση του καὶ ὅλη τὴν ὑλικὴ κτίση. Ἡ πρόσληψη αὐτῆ καὶ ἀναφορὰ στὸ Χριστὸ σύμπαντος τοῦ κόσμου ἀποτελεῖ τὸ κατεξοχὴν βίωμα τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἔτσι, στὴν εὐχαριστιακὴ προσέγγιση ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ποιὸς εἶναι Ἅγιος μέσα στὴν Ἐκκλησία θεωρεῖται κάτω ἀπὸ μία ἐντελῶς διαφορετικὴ προοπτικὴ. Τὴν ἀρμονικὴ σχέση τῶν δύο αὐτῶν θεωρήσεων, τῆς θεραπευτικῆς καὶ εὐχαριστιακῆς Ἐκκλησιολογίας, πραγματοποίησε σὲ μία δυναμικὴ θεολογικὴ σύνθεση ὁ ἁγ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής.

Ὁ συγγραφέας τῆς «*Μυσταγωγίας*» ὡς μοναχὸς γνωρίζει καλὰ τὴν ὠριγενικὴ παράδοση, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸν Νεοπλατωνισμό ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν τρέχουσα φιλοσοφία καὶ ὁρολογία τῆς ἐποχῆς του.

Ὁ Μάξιμος Ὁμολογητὴς γνωρίζοντας, ἀφενός, καλὰ τὸν Ὁριγενισμό καὶ τὸ Νεοπλατωνισμό, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλοι οἱ λό-

γοι μοναχοὶ τῆς Ἀνατολῆς καί, ἀφετέρου, βιώνοντας ἔντονα τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, θεώρησε ὅτι ὁ Ὁριγενισμὸς ὄφειλε νὰ διορθωθεῖ στὴ βάση του, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐνταχθεῖ σ' ὅ,τι ὀνόμασα εὐχαριστιακὴ Ἐκκλησιολογία. Μὲ τὸν προικισμένο νοῦ του ὁ ἁγ. Μάξιμος κατόρθωσε μία πραγματικὰ μεγαλειώδη σύνθεση τῶν δύο αὐτῶν προσεγγίσεων. Θέτοντας τὴ θεία Λειτουργία στὶς κοσμικὲς τῆς διαστάσεις θεωρεῖ ὅτι ἡ εὐχαριστιακὴ ἀναφορὰ εἶναι τὸ ἔσχατο στοιχεῖο ποὺ ἐκφράζει τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Στὴ μεταμόρφωση καὶ προσαγωγή στὸ Χριστὸ σύμπαντος τοῦ αἰσθητοῦ καὶ νοεροῦ κόσμου, τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους καὶ μὲ τὸν ὑλικὸ κόσμον τοποθετεῖ τὴν θεραπευτικὴ Ἐκκλησιολογία. Ἡ κάθαρση, δηλαδή, καὶ ἀπαλλαγὴ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸ ἀρνητικὸ στοιχεῖο τοῦ κακοῦ εἶναι ἀπαραίτητη, δὲν εἶναι, ὅμως, αὐτὴ ποὺ θ' ἀποτελέσει τὸν τελικὸ προορισμὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἡ εὐχαριστιακὴ μεταμόρφωση ὅλης τῆς κτίσεως καὶ ἡ ἀναφορὰ τῆς στὸ Θεό, στὴν ἐπουράνια Λειτουργία τῆς Βασιλείας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι, λοιπόν, τὸ ἐργαστήριον ποὺ ἀπεργάζεται τὴν κάθαρση, ὄχι, βέβαια, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μία κοινωνία ἀσώματων ἀγγέλων, ὅπως θὰ ἠθελε ὁ Ὁριγένης, ἀλλὰ γιὰ νὰ διασώσῃ τὸν ὑλικὸ αὐτὸ κόσμον, νὰ τοῦ προσφέρει τὴ διάσταση τῆς αἰωνιότητος ἀναφέροντάς τον στὸ Θεό.

Εἶναι, συνεπῶς, ἀποκαλυπτικὴ γιὰ τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας ἡ θεολογικὴ σύνθεση τοῦ ἁγ. Μαξίμου. Δὲν μπορούμε νὰ παραθεωρήσουμε τὸ θεωρητικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ δὲν μπορούμε καὶ νὰ τὸ ἀναγάγουμε σὲ ἔσχατο κριτήριον τῆς Ἐκκλησιολογίας, δίχως νὰ τὸ ἐντάξουμε στὴν εὐχαριστιακὴ αὐτὴ θεώρηση τοῦ κόσμου ὡς μεταμόρφωση καὶ ὄχι ὡς ἀπαξίωση καὶ ἀποβολὴ τοῦ ὑλικοῦ καὶ σωματικοῦ στοιχείου. Ἡ ἱστορία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας βαίνει πάνω σὲ τούτῃ τὴν πορεία πλεύσεως. Πότε ἡ ἔμφαση δίνεται στὸν ἕνα πότε στὸν ἄλλο παράγοντα, πάντοτε ὅμως στὰ πλαίσια τῆς ἀρμονικῆς σύνθεσης, ὅπως τὴν ἐξέφρασε ὁ ἁγ. Μάξιμος Ὁμολογητὴς.

Ἡ τοῦ Χριστοῦ Γέννησις κατὰ τὸν ἅγ. Γρηγόριο Παλαμᾶ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης,
Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ

Δέν ὑπάρχει τίποτε ἀνάμεσα σέ ὅσα ἔγιναν ἀνά τοὺς αἰῶνες ἀπὸ τὸ Θεὸ κοινοφελεστερο ἢ θειότερο ἀπὸ τὰ γενέθλια τοῦ Χριστοῦ, πού γιορτάζουμε τίς ἡμέρες αὐτές, τονίζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ΕΠΕ, 11, 456). Πράγματι ὅλοι οἱ ἅγιοι μᾶς λέγουν πὼς ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ρίζα ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν εἶναι ἡ γέννηση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἐὰν ἡ δημιουργία τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἡ σύσταση τῆς θάλασσας καὶ τοῦ ἀέρος, ἡ γένεση τῶν μεγίστων στοιχείων, δείχνει τὴ δύναμη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, πολὺ περισσότερο ἢ συγκατάβαση πού ἔκανε ὁ Θεὸς νὰ ἐνσαρκωθεῖ καὶ νὰ γίνει ἄνθρωπος, φανερώνει αὐτὴ τὴν ιδιότητα τοῦ Ὑψίστου. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὑπερβαίνει τὴ δική μας λογικὴ καὶ προκαλεῖ τὸ θαυμασμό καὶ τὴ δοξολογία τῶν ἀνθρώπων. Κανεὶς δὲν εἶχε ἐλπίδα νὰ γίνει ὁ Θεὸς ἄνθρωπος καὶ νὰ σκηνώσει ἀνάμεσά μας, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄγγελος εἶπε: «*ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ*» (Λουκ. 2, 10).

Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ σχολιάζεται ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ ὡς ἐξῆς: ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπ' τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐμφύσησε ὁ ἴδιος ζωή. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού τὸν ἔπλασε, τὸν ἄφησε ἐλεύθερο νὰ κατευθύνει τὴ ζωὴ του ὅπως θέλει. Βλέπουμε ὅμως στὴ συνέχεια πὼς ὁ Ἀδάμ καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἔφτασαν στὸ παρά φύση, δηλ. ζοῦσαν μέσα στὰ πάθη. Ἔρχεται τώρα ὁ Χριστὸς καὶ ὄχι ἀπλῶς ἀναπλάθει τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ντύθηκε τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ συνδέθηκε μαζί της ἀδιαιρέτα. Γεννήθηκε Θεάνθρωπος. Ἦταν τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος σέ ἓνα πρόσωπο: «*ἀφράστως περιβαλλόμενος καὶ συναφθεὶς ἀδιαιρέτως αὐτῇ* (δηλ. τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει) *καὶ τεχθεὶς Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος*» (ὅπ.π., σελ. 466). Τόσο πολὺ ἐνώθηκε μὲ τὸν

ἄνθρωπο, ὥστε τὴν ἀνθρώπινη φύση, πού πῆρε ἀπὸ τὴν Παναγία, δὲν τὴν χωρίσθηκε ποτέ οὔτε καὶ θά τὴν χωρισθεῖ. Θὰ παραμένει διαπαντὸς Θεάνθρωπος.

Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι κάποια νοερὴ οὐσία, πού δὲν ὑπῆρχε προηγουμένως. Δὲν εἶναι σάρκα πού γεννήθηκε γιὰ νὰ πεθάνει ἀργότερα. Δὲν εἶναι σάρκα καὶ νοῦς, πού ἐνώθηκαν γιὰ νὰ συγκροτήσουν ἓνα λογικὸ ζῶο. Ὁ Χριστὸς εἶναι σύνοδος (συνάθροιση-σύναψη) Θεοῦ καὶ σαρκός, πού ἐμίχθησαν διὰ τοῦ νοῦ ἀσύγχυτα πρὸς συγκρότηση μιᾶς Θεανδρικής ὑποστάσεως. Ὁ Χριστὸς δὲν πρόκειται περὶ «*νοερᾶς οὐσίας προελθούσης εἰς κτίσιν τῆς μὴ πρότερον οὔσης, οὐ σαρκὸς προενεχθείσης εἰς γένεσιν τῆς μετὰ μικρὸν λυομένης, οὐ σαρκὸς διὰ νοῦ συνελθόντων ἀλλήλοις εἰς ἓνος λογικοῦ ζώου σύστασιν, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ σαρκὸς διὰ νοῦ μεμιγμένων ἀφύρτως εἰς μίαν Θεανδρικήν ὑποστάσεως ὑπαρξιν*» (ὅπ.π., σελ. 456).

Ἄλλα στοιχεῖα πού μποροῦμε νὰ δοῦμε στὴ γέννηση τοῦ Κυρίου, εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν παράβασή του κληρονόμησε «*τὸ κύειν μεθ' ἡδονῆς*». Ἀντίθετα, ὁ Χριστὸς γεννήθηκε ἄνευ ἡδονῆς. Ἐπίσης, ὁ ἄνθρωπος ἔχει «*τὸ τίκτειν μετ' ὀδύνης*». Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε ἄνευ ὀδυνῶν. Συνελήφθη καὶ γεννήθηκε ἀπαθῶς.

Με τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ τί μᾶς ἀποκαλύφθηκε; Ὁ καθήμενος πάνω στα Χερουβίμ ἐκτίθεται ὡς βρέφος. Ὁ ἀθεώρητος στα Σεραφεῖμ ὄχι μόνο στήν οὐσία του, ἀλλά καί στήν αἴγλη του, βλέπεται. Αὐτός πού ὀρίζει τὰ πάντα καί δέν ὀρίζεται ἀπό κανέναν, περιλαμβάνεται στή μικρή φάτνη... Καταδέχεται νά καταγραφεῖ μέ τούς δούλους, αὐτός πού εἶναι ὁ Δεσπότης πάντων. Ταπεινώθηκε γιά νά γίνει ὑπόδειγμα καί στους ἀνθρώπους καί στους ἀγγέλους (ὅπ.π., 462).

Σχολιάζοντας τὰ λόγια αὐτά τοῦ Ἁγίου καταλαβαίνουμε τὸ μεγαλεῖο τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος δέν πῆρε τή μορφή ἐνὸς ἀρχαγγέλου, ἀλλά τή φύση τοῦ ἀνθρώπου, πού μέ τήν ἁμαρτία του εἶχε συγκαταριθμηθεῖ μέ τὰ ζῶα. Οἱ ὑγιεῖς ἄγγελοι κι ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις δέν εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ γιατρό, ἀλλ' ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἀνθρώπινη φύση βρῆκε τέτοιο γιατρό, πού τῆς χάρισε τήν πνευματική της ὑγεία.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Κυρίου εἶναι πολλά. Πρῶτα-πρῶτα ὀφείλουμε νά νοιώσουμε πὼς μᾶς χάρισε τὸν ἑαυτό του. Δέν συγκρίνεται μέ κανένα ἄλλο δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ἐπιπλέον, ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ εἶχε ἐπίδραση σ' ὅλη τὴν κτίση. Οἱ ἄγγελοι ἀπέκτησαν τὸ ἀπερίτρεπτο, οἱ ἄνθρωποι τὸ εὐδιόρθωτο, οἱ δαίμονες καταισχύθηκαν (ὅπ.π., σελ. 462). Ὁ Κύριος ἔφερε τὴν εἰρήνη. Ἡ εἰρήνη

«ὡς τελεία καὶ ἀμετάθετος καὶ παντὶ γένει καὶ πᾶσι διδομένη τοῖς βουλομένοις». Μόνο μέ τή γέννηση τοῦ Κυρίου φανερώθηκε τὸ κατ' εὐδοκία θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ἤθελε τὰ πλάσματά του νά φθάσουν στήν τε-

λείωση καί στή θέωση (ὅπ.π., σελ. 474).

Ἔχοντας ὅλα αὐτὰ ὑπόψη μας ὀφείλουμε νά εἰρηνεύσουμε μέ τὸ Θεὸ ἐκτελώντας τὰ εὐάρεστα σ' αὐτόν, ὅπως π.χ. νά μάθουμε νά προσευχόμαστε, νά εἴμαστε σῶφρονες, νά λέμε τὴν ἀλήθεια καί νά πράττουμε τὰ δίκαια. Νά εἰρηνεύσουμε μέ τὸν ἑαυτό μας ὑποτάσσοντας τὴ σάρκα στὸ πνεῦμα, δηλ. νά ἔχουμε συνειδητὴ διαγωγή καί ἡρεμία λογισμῶν. Νά εἰρηνεύσουμε μέ τούς ἄλλους δείχνοντας ἀνοχή καί μακροθυμία (ὅπ.π., σελ. 476). Μέ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ ἀποξηνοθῶμε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καί θὰ ἔχουμε πολυτεία οὐράνια καί θὰ ζοῦμε μέ τὴν ἐλπίδα τῆς λυτρώσεως ἀπὸ τὴ φθορὰ καί τούς πειρασμούς τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί θὰ ἀπαλλαγῶμε ἀπὸ τὸν πονηρὸ δαίμονα, πού μᾶς ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὸ Θεὸ καί τὴν πραγματική ζωή. Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε γιά νά μᾶς φέρε πιο κοντά του, νά μᾶς κάνει ἀδέλφια του, νά μᾶς δώσει αὐτὸ πού ἔχει αὐτός, δηλ. τὴ μακαριότητα καί τὴν ἀγάπη. Ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ εἶναι νά σωθῶμε ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ἁμαρτίας καί τὴν ἐξουσία τοῦ Πονηροῦ.

Ὡς κατακλείδα θὰ μπορούσαμε νά σχολιάσουμε ὅλα αὐτὰ πού γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μέ τις ἀκόλουθες σκέψεις. Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Κυρίου μας δέν ἔγινε γιά νά γίνουμε ἀπλῶς καλύτεροι ἀπ' ὅ,τι εἴμεθα προηγουμένως, ἀλλὰ γιά νά ἀνακαινισθεῖ ὄντολογικὰ ἡ ἀνθρώπινη φύση καί νά ἐλευθερωθεῖ γενικώτερα ἡ δημιουργία ἀπὸ τὴ φθορὰ καί τὸ θάνατο. Ὁ Κύριος ἔλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση καί τὴν ὀδήγησε στή θέωση, πού εἶναι καί ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὴ τὴ μεγάλη του δωρεὰ καί μύριες ζωές κι ἂν εἴχαμε νά τὸν ὑμνολογοῦμε καί νά τὸν δοξάζουμε, πάλι δέν θὰ ἔφταναν. Εἴμαστε αἰώνια χρεῶστες στήν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Κυρίου πού ἔδειξε σέ μᾶς. Αὐτὸ τὸ μυστήριό τῆς εὐσεβείας καί τῆς ἀγάπης ὡς τὸ βιώσουμε προσωπικὰ μέσα στήν ἐκκλησιαστική μας ζωὴ καί προπαντὸς στὸ μυστήριό τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἔτσι θὰ γίνουμε ἀληθινοὶ προσκυνητὲς τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπανεπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας

Τοῦ Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου, Ὁμ. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου
β'

**Ἡ σχετική ἐξουσία τοῦ Διαβόλου καί
ἡ αἰχμαλωσία τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτόν**

Ὁ Χριστός ὀνόμασε τόν Διάβολο ἄρχοντα τοῦ κόσμου, ἀλλά, ἐξηγεῖ ὁ Κύριλλος, δέν εἶναι «ἀληθῶς δεσπότης», δέν δεσπόζει πράγματι, δέν κυριαρχεῖ στόν ἄνθρωπο παρά μόνο προσωρινά, «πρός τὸ παρόν». Ὁ Διάβολος, χρησιμοποιοῦντας ὡς μέσο τήν ἁμαρτία, «κρατεῖ» αἰχμάλωτο τόν ἄνθρωπο («ὑφ' ἑαυτῶ»), πού ὅμως ἀνήκει, παρά τήν αἰχμαλωσία του, στόν Θεό δημιουργό. Ὁ ἄνθρωπος, ἀφότου ἀπομακρύνθηκε ἀπό τόν Θεό, βρέθηκε χωρίς προστατή, ἐπιστάτη καί ποιμένα. Ἐτσι, μπορεῖ νά δρᾷ ὁ Διάβολος μέ ἐπιτυχία.

«Τῶν ἰδίων οὐδέν εἶχεν ὁ διάβολος ἐν αὐτῷ, ὃν καί ἄρχοντα τοῦ κόσμου πρὸς τὸ παρόν ὀνόμασεν, ὡς ἀληθῶς ὄντα δεσπότην, ἀλλ' ὡσπερ τινὰ τῶν ἀλιτηρίων βαρβάρων πλεονεξίας νόμῳ κρατήσαντο τῶν κατ' οὐδένα τρόπον προσηκόντων αὐτῷ. Ὑφ' ἑαυτῷ γάρ ἐποιήσατο διὰ τῆς ἁμαρτίας τόν ἄνθρωπον καί ὡσπερ τινὰ ποιόμενον ἀνεπιστάτητον ἀποβουκολήσας Θεοῦ, τῶν ἀλλοτρίων ἐκράτει. Τοιγάρτοι καί τῆς οὕτω πορισθείσης ἀρχῆς δικαίως ἐκβέβληται. Βεβασίλευκε γάρ ἐφ' ἡμᾶς ὁ Χριστός».¹

Ἀπό τὰ παραπάνω συνάγεται ὁ τρόπος πού ὁ Κύριλλος θεωρεῖ τήν προπτωτική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου, τήν πτώση του καί τίς συνέπειες τῆς πτώσεως. Ἐχει δέ ἰδιαίτερη σημασία ἐδῶ, ὅτι ὁ Διάβολος αἰχμαλωτίζει μέσω τῆς ἁμαρτίας τόν ἄνθρωπο, ἀλλά δέν τόν ἐξουσιάζει ὀριστικά καί οὐσιαστικά. Ἡ διαπίστωση ὅτι «κρατεῖ» τόν ἄνθρωπο καί τόν κάνει ὑποχείριο («ὑφ' ἑαυτῷ ἐποίησατο») ὑπογραμμίζει τὸ γεγονός ὅτι μέ τήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου δέν ἄλλαξε ριζικά ἡ

φύση του, δέν καταστράφηκε ὄντολογικά ὅ,τι εἶχε δημιουργήσει ὁ Θεός. Ὅμως, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποστράφηκε τόν δημιουργό του καί ὑπήκουσε τίς ὑποδείξεις τοῦ Διαβόλου, ἔφυγε ἀπὸ τὸ εἶναι του ἡ θεία χάρη, πού τοῦ προσέφερε τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐτσι ἀμαυρώθηκαν οἱ χαρακτῆρες πού ἔθεσε στὸ εἶναι του ὁ Θεός, ἡ αὐτοπροαίρετη δηλαδή στροφή του καί ἀναφορά του πρὸς τόν Θεό, κάτι πού ἐξασφάλιζε τήν σχέση του μέ τόν δημιουργό.

**Ἡ πτώση αἰτία καί ἡ ἀνακεφαλαίωση
σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως**

Ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο «κύριον» τῶν διαθέσεών του καί «αὐτοπροαίρετον», ἀλλά δέν τόν ἐγκατέλειψε, ὅταν αὐτὸς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ κοντά του καί ὡς τρεπτός ἔχασε τήν θεία χάρη, τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Κύριλλος ἐπιμένει στὸ γεγονός ὅτι, ἀφοῦ ἐμεῖς ἐκπέσαμε, ὁ Θεός «ἐπεινόησε» γιὰ χάρη μας τήν δράση στήν γῆ τοῦ δεύτερου Ἀδάμ, πού ἔχει ἄτρεπτη θεία φύση. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος ὄχι γιὰ νὰ δημιουργήσει νέα ἀνθρώπινη φύση, ἀλλά γιὰ νὰ δώσει ὅ,τι δέν «διέσωσει» ὁ πρῶτος Ἀδάμ, τήν «χάριν». Καί αὐτὸ δέν γίνεται θεωρητικά καί μηχανικά, ἀλλά μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Θείου Λόγου.

Στήν ἀνθρώπινη φύση, μέ τήν ὁποία ἐνώνεται ἀσύγχυτα ὁ θεῖος Λόγος, ἐπιφοιτᾷ καί κατοικεῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, παρέχοντας σ' αὐτήν τὰ χαρίσματα, τήν θεία χάρη. Αὐτὸ εἶναι δυνατὸ νὰ συμβεῖ, διότι ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀναμάρτητη, ὅπως ἦταν ἡ φύση τῶν πρωτοπλάστων πρὶν ἀπὸ

τήν πτώση, όταν είχανε τήν θεία χάρη. Ἄκριβως δέ, ἡ παροχή στήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ τῆς θείας χάρης διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χαρακτηρίζεται ἀναστήλωση «τῆς φύσεως πρὸς τὸ ἀρχαῖον», πρὸς τὴν προοπτικὴ κατὰστασιν.²

«Ἐπεὶ τοίνυν ὁ πρῶτος Ἀδὰμ τὴν παρὰ Θεοῦ δοθεῖσαν οὐ διέσωσεν χάριν, ἐπενόησεν ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ τὸν δεύτερον Ἀδὰμ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ. Πέμπει γὰρ εἰς ὁμοίωσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄτρεπτον τε καὶ ἀναλλοίωτον ὄντα τῇ φύσει τὸν ἴδιον Υἱὸν καὶ τὸ ἀμαρτεῖν οὐκ εἰδότα παντελῶς, ἵνα, καθάπερ διὰ τῆς τοῦ πρώτου παρακοῆς ὑπὸ θείαν γεγόναμεν ὀργήν, οὕτω διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ δεύτερου καὶ τὴν ἀρὰν διαφύγωμεν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀργήση κακά. Ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος γέγονεν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, δέχεται τὸ Πνεῦμα παρὰ τοῦ Πατρὸς, ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, οὐχ ἑαυτῷ τι λαμβάνων ἰδικῶς· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ τοῦ Πνεύματος χορηγός· ἵνα τῇ φύσει διασώσῃ λαβῶν καὶ ῥιζώσῃ πάλιν ἐν ἡμῖν τὴν ἀποφοιτήσασαν χάριν ὁ μὴ εἰδὼς ἀμαρτίαν».³

Ὁ Κύριλλος ἐξηγεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον θεολόγο τῆς ἐποχῆς του ὅτι ἀποκατάστασις τοῦ ἀνθρώπου στὸ «ἀπ' ἀρχῆς κάλλος» προϋποθέτει τὴν δράση τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸ προοπτικὸ μάλιστα «κάλλος» ταυτιζόταν μὲ τὴν «κοινωνία» τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ («ἦν ἐτέρως ἀμήχανον») παρὰ μόνο μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ τὴν πραγματώνει ὡς «ἔνωσιν πρὸς Θεόν» τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἔνωσις τώρα εἶναι κάτι περισσότερο καὶ βαθύτερο ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ κοινωνία καὶ προϋποθέτει τὴν «μετουσίαν» τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μὲ τὴν λέξη μετουσία ὀρίζει τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐμβάλλει - ἐπιφέρει τὴν «ιδιότητά» του ὡς ἁγιαστικῆς ἀρχῆς καὶ «ἀναπλάττει», σύμφωνα πρὸς τὴν δική του «ζωήν», τὴν φύση τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου.

«Ἄλλ' ἦν ἐτέρως ἀμήχανον εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἡμᾶς ἀνακομίζεσθαι κάλλος τοὺς ἅπαξ ἐκπεπτωκότας διὰ τὴν ἐν τῷ πρώτῳ παράβασιν, εἰ μὴ τῆς ἀρρήτου κοινωνίας ἐτύχουμεν καὶ τῆς ἐνώσεως τῆς πρὸς Θεόν. Οὕτω

γὰρ καὶ ἐν ἀρχαῖς ἢ τῶν ἐπὶ γῆς διεκοσμήθη φύσις. Ἐνωσις δὲ ἢ πρὸς Θεὸν οὐχ ἐτέρως ἂν ὑπάρξει τισὶν ἢ διὰ τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἰδίας ιδιότητος ἐντιθέντος ἡμῖν τὸν ἁγιασμόν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἀναπλάττοντος ζωὴν τὴν ὑποπεσοῦσαν τῇ φθορᾷ φύσιν. Οὕτω τε πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου μὸρφωσιν ἐπανάγοντος τὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ δόξης ἐστερημένοι».⁴

Προφανῶς, εἶναι δύσκολο νὰ διαχωρίζει κανεὶς ριζικὰ αἰτία καὶ σκοπὸ στήν ἐνανθρώπησι τοῦ Θεοῦ Λόγου. Αἰτία καὶ σκοπὸς στὸν θεῖο νοῦ συμπλέκονται τόσο, ὥστε ὁ Κύριλλος νὰ χαρακτηρίζει «αἰτία» τῆς καὶ τὴν πτώσι καὶ τὸ σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Τὸ τελευταῖο κατανοεῖ στὸ πλαίσιο τῆς παύλειας θεολογίας περὶ «ἀνακεφαλαιώσεως» τῶν πάντων στὸ πρόσωπο καὶ μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. 1, 10). Ἄκριβέστερα, ὁ ὅρος ἀνακεφαλαίωσι στὸν Κύριλλο δηλώνει τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου στήν προοπτικὴ κατὰστασι καὶ στήν ἐπαναπόκτησι τῶν ἀγαθῶν στοιχείων ποὺ εἶχε στήν ἀρχή, δηλαδὴ τῆς θείας χάρης. Μὲ τὴν ἀναμάρτητη ἀνθρώπινη φύση τοῦ ὁ Χριστὸς κατακρίνει - καταδικάζει τὴν ἀμαρτία, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν θάνατό του θανατώνει τὸν θάνατο, ποὺ εἰσηλθε στήν ἀνθρώπινη φύση.

«Μίαν μὲν ἀληθῆ τε καὶ γενικωτάτην αἰτίαν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς ὁ σοφὸς ἡμῖν ἐξηγούμενος Παῦλος ἔφασκεν “εὐδόκησε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ” (Ἐφεσ. 1, 10). Καὶ ὅτι τὸ “ἀνακεφαλαιώσεως” ὄνομά τε καὶ πρᾶγμα δηλοῖ τὸ ἀνακομίσαι πάλιν καὶ ἀναλαβεῖν εἰς ὅπερ ἦν ἐν ἀρχῇ τὰ πρὸς ἀνόμοιον ἐκπεπτωκότα τέλος... τούτων ἕνεκα τῶν αἰτιῶν... ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Μονογενῆς, ἵνα δηλονότι κατακρίνη μὲν τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, νεκρώσῃ δὲ τῷ ἰδίῳ θανάτῳ τὸν θάνατον καὶ υἱοὺς ἡμᾶς ἀναδείξῃ Θεοῦ... ἀναγεννήσας ἐν Πνεύματι».⁵

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πραγματώνονται ἡ ὑπέρβασι τῆς πτώσεως καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς, ποὺ κατέστησαν τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναγκαῖα.

Ὁ Κύριλλος, ὅπως εἶδαμε, στηριζόμενος κι ἐδῶ στὸν ἀπόστολο Παῦλο (Ἐφεσ. 1, 10), ὑπογραμμίζει ὅτι «αἰτία» τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑπῆρξε ἡ ἀνακεφαλαίωση, τὸ νὰ ἐπαναποκτήσει ὁ ἄνθρωπος ὅ,τι ἀπώλεσε μὲ τὴν πτώση του, νεκρώνοντας τὸν θάνατο καὶ τὴν ἁμαρτία. Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ πράγματα πρὶν αὐτὰ συμβοῦν. Πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου γνῶριζε τὴν πτωτική πορεία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀκριβῶς ἡ γνώση τῆς πορείας αὐτῆς («ἔσχευ ἐν αὐτῷ τῶν καθ' ἡμᾶς τὴν γνῶσιν») ὑπῆρξε ἡ αἰτία, ἔνεκα τῆς ὁποίας εἶχε ἤδη ἀποφασίσει τὴν ἐν χρόνῳ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου. Ἡ ἐνανθρώπηση καὶ ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου βρίσκονται σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση. Ἐνεκα τῆς πτώσεως «προθεμελίωσε τὸν ἑαυτοῦ Υἱόν». Στὴν θεία του βουλή («εἰς τὴν οἰκείαν πρόγνωσιν») ὁ Θεὸς εἶχε τὴν ἐνανθρώπηση, γὰρ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὴν ἀφθαρσία ὁ πεπτωκὸς στὴν φθορά. Αἰτία τῆς «πρὸ χρόνων αἰωνίῳ» (Β' Τιμ. 1, 9) «προθεμελιώσεως» τοῦ Χριστοῦ στὴν θεία βουλή ἐμφανίζεται στὴν σκέψη τοῦ Κυρίλλου πάντοτε ἡ πτώση μὲ προοπτική βέβαια τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

«...ὁ πάντων δημιουργός, τῆς ἡμετέρας σωτηρίας προεθεμελίωσε τὸν Χριστὸν καὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, ἵν' ἐπειδήπερ συμβῆ πεσεῖν διὰ τὴν παράβασιν, αὐθις ἀνακτισθῶμεν ἐπ' αὐτῷ. Ὅσον μὲν οὖν εἰς βουλήν τε καὶ πρόθεσιν τοῦ Πατρὸς καὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος θεμελιούται Χριστός· τὸ δέ γε ἔργον οἰκείῳ γέγονε καιρῷ, οὕτως ἀπαιτούσης τῆς χρείας τοῦ πράγματος. Ἀνανεούμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρὸν οἱ καὶ πάλαι τῆς σωτηρίας αὐτὸν θεμέλιον ἔχοντες».⁶

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. PG 74, 329 C.
2. PG 73, 205 BC.
3. PG 73, 205 D - 208 A
4. PG 74, 533 CD.
6. PG 75, 296 B.

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σοφοκλέους 4, Τηλ. 210. 32.48.877

Ἐν Ἀθήναις τῆ 3-12-2003

Ἄριθ. Πρωτ. 41

Ἄγαπητοὶ Πατέρες,

Ἀδελφικῶς καὶ ἐγκαρδίως εὐχόμεσθε ἐνόησει τῶν Ἁγίων ἡμερῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων, ὅπως ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς Κύριος Ἰησοῦς χαρίζει σὲ ὅλους μας θεία ἐνίσχυση καὶ ἐνδυνάμωση στὸ μέγα Ὑπόμνημα τῆς Ἱερωσύνης.

Ἐπὶ πλέον εὐχόμεσθε ἀτομική καὶ οἰκογενειακή υἰγεία.

Ἡ εὐχή καὶ ἡ προσευχή μας στὸν Σαρκοθέντα Κύριο εἶναι, ὅπως ἡ Ἱερατική Διακονία μας πληροῦται ἀπὸ πίστη, ἀγάπη, ταπείνωση, εἰρήνη, δικαιοσύνη καὶ ἐλπίδα πρὸς δόξαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Μὲ θερμὲς ἐόρτιες εὐχὲς ἐν Χριστῷ τεχθέντι

Γιὰ τὸ Δ.Σ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΙΣΚΕ

Πρωτ. Βασίλειος Βουιδάσκης

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σοφοκλέους 4, Τηλ. 210. 32.48.877

Ἀθήναι Τ.Κ. 105 59

Ἐν Ἀθήναις τῆ 3-12-2003

Τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (ΙΣΚΕ)

1. Τὸ γραφεῖο τοῦ ΙΣΚΕ Σοφοκλέους 4, 6ος ὄροφος εἶναι ἀνοικτὸ Τρίτη - Πέμπτη καὶ ὥρα 10-12 π.μ., τηλ. 210.32.48.877.
 2. Ὅσοι Πατέρες δὲν ἔχουν ἐγγραφεῖ στὸν ΙΣΚΕ καλὸ θὰ εἶναι νὰ γίνουν μέλη στέλνοντας τὴν αἴτησή τους καὶ 15 €.
 3. Ὅσοι εἶναι μέλη νὰ στείλουν τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς τους (15 €).
- Ἐξυπακούεται ὅτι ὅσοι ὀφείλουν συνδρομὲς ἐτῶν παρακαλοῦνται νὰ ἐξοφλήσουν τὸ χρέος τους.

Ἡ πρώτη πορεία εἰρήνης

Τοῦ Παναγιώτη Μπούμη, Ὁμ. καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Πρὶν ἀπὸ 2000 περίπου χρόνια ξεκίνησε ξαφνικά στὸν κόσμο μιὰ μεγαλειώδης πορεία εἰρήνης. Ξεκίνησε στὴν ὥρα «μηδέν», ὅταν ἔφτασε «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Γαλ. 4, 4). Ξεκίνησε ὅταν τὰ πράγματα εἶχαν φτάσει στὸ ἀπροχώρητο. Ξεκίνησε τὴν ὥρα πού ὁ ἄνθρωπος στέναζε κάτω ἀπὸ ἐσωτερικούς καὶ ἐξωτερικούς τυράννους. Τὴν ὥρα πού ἡ ἀνθρωπότητα εἶχε φτάσει στὸ κρίσιμο σημεῖο τῆς υπάρξεώς της, στὴν κρισιμότερη καμπὴ τῆς ἱστορίας της.

Καὶ ξεκίνησε αὐτὴ ἡ μεγαλειώδης πορεία ἀπὸ τὴν ἐπικράτεια τοῦ ἀοράτου κόσμου, γιὰ νὰ ἔρθει στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ὁρατοῦ κόσμου. Ξεκίνησε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔφτασε στὴ γῆ. Ἦταν τὸ «πλήθος τῆς οὐρανοῦ στρατιάς» πού συνόδευε ἕναν θεόσταλτο ἄγγελο: Τὸν ἀρχάγγελο πού ἔφερε τὸ παρακάτω χαρμόσυνο οὐράνιο μήνυμα στοὺς ταπεινούς καὶ ἀπλοὺς ποιμένες τῆς Παλαστίνης:

«Μὴ φοβεῖσθε, Ἴδου γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. 2, 10-11).

Ἦσαν οἱ ἄγγελοι πού ἦρθαν νὰ ἐμψυχώσουν καὶ νὰ ἀνορθώσουν τὴ βασιανισμένη, καταπιεζομένη, πληγωμένη καὶ σπαρασσομένη ἀπὸ ἐσωτερικά καὶ ἐξωτερικά πάθη καὶ δεινὰ ἀνθρωπότητα. Ἦσαν οἱ ἄγγελοι πού ὑμνοῦσαν τὸ Θεό, τραγουδοῦσαν στὸ λαὸ καὶ ἔλεγαν:

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14)

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού γινόταν μιὰ τέτοια ἐλπιδοφόρα πορεία εἰρήνης. Καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού ἀκουγόταν αὐτὸ τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα τῆς εἰρήνης, σὲ παγκόσμια κλίμακα καὶ μὲ παγκόσμια προοπτικὴ, μὲ ὑπερτοπικὸ καὶ μὲ διαχρονικὸ χαρακτήρα.

Καὶ ἔγινε αὐτὴ ἡ εἰρηνικὴ πορεία, γιὰ νὰ διώξει τὸ φόβο καὶ τὴν ἀνησυχία, τὸ μίσος καὶ τὴν ἀγωνία, τὸ ἄγχος καὶ τὴ δουλεία ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Ἐγινε, γιὰ νὰ ἀναγγεῖλει, ὅτι ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ παραμερισθοῦν οἱ παράλογες καὶ οἱ μικροίψυχες διακρίσεις μεταξὺ φίλων καὶ ἐχθρῶν, μεταξὺ ἀμαρτωλῶν καὶ ἀγαθῶν, μεταξὺ δικαίων καὶ ἀδίκων (Ματθ. 5, 44-45).

Καὶ ἔγινε αὐτὴ ἡ οὐράνια εἰρηνικὴ πορεία, γιὰ νὰ

διασαλπίζει ὅτι ἦρθε ὁ Χριστὸς, γιὰ νὰ ὑπερπηδηθοῦν οἱ παράνομες διαφορὲς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κρατῶν, ἀνάμεσα σὲ ἄσπρους καὶ μαύρους, σὲ δούλους καὶ ἐλευθέρους, σὲ βαρβάρους καὶ «πολιτισμένους», σὲ «ἀνεπτυγμένους» καὶ «ὑπανάπτουκτους», σὲ «ὑπερδυνάμεις» καὶ «δορυφόρους», σὲ πλούσιους καὶ φτωχούς, σὲ ἄνδρες καὶ σὲ γυναῖκες... Ἐγινε γιὰ νὰ τὸ μάθει ὅλη ἡ γῆ, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλος ὁ λαὸς («παντὶ τῷ λαῷ», λέει ἡ Ἁγία Γραφή), πὼς ὅλοι εἴμαστε ἕνα κοντὰ στὸ Χριστό. «Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3, 29), διακηρύσσει ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος.

Ἐγινε, λοιπόν, αὐτὴ ἡ εἰρηνικὴ διαδικασίᾳ, γιὰ νὰ φέρει τὴ χαρὰ, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν αἰσιοδοξία σὲ κάθε δοκιμασμένη ἀνθρώπινη ψυχὴ, γιὰ νὰ ἔρθει ἡ τελικὴ ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἰσότητος, τῆς ἀδελφοσύνης, τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης. Ἐγινε γιὰ νὰ καλέσει στὴν ἀλήθεια, στὴν ἐλευθερία καὶ στὴ σωτηρία κάθε ἄνθρωπο καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσει τὴ συμμετοχὴ του σ' αὐτὰ κάθε ἀγωνιζόμενο χριστιανό.

Καὶ ἀπὸ τότε ἔγιναν καὶ ἄλλες πορεῖες εἰρήνης, μικρὲς καὶ μεγάλες, μυστικὲς καὶ φανερὲς, ἀτομικὲς καὶ ὁμαδικὲς, νόμιμες καὶ παράνομες, σὲ πολλὰ μέρη καὶ σὲ πολλὲς γωνιὲς τῆς γῆς.

Καὶ γίνονται ἀκόμη. Εὐτυχῶς.

Τὸ ἐρώτημα ὅμως πού πλανᾶται μὲ σκεπτικισμό εἶναι τὸ ἐξῆς: Ξεκινᾷ ἡ κάθε πορεία ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, διαποτίζεται, διατρέφεται ἀπὸ τὰ οὐράνια νάματα τοῦ θεοῦ Λόγου; Ἀκολουθοῦνε καὶ μιμοῦνται αὐτὴν τὴν πρώτη πορεία εἰρήνης; Ξεκινοῦν καὶ αὐτὲς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔχουν τὴ λύτρωση τοῦ κάθε «δεσμώτη» ἀνθρώπου ὡς σκοπὸ; ἢ μήπως γίνονται ἀπὸ μιὰ ἀπλή συνήθεια, σὰν μιὰ ἐπέτειος, τυπικῶς;

Καὶ μιὰ προτροπὴ - εὐχή: Τώρα πού ἡ ἀνθρωπότητα ξαναπερνᾷ ἄλλη μιὰ κρίσιμη καμπὴ τῆς ἱστορίας της ἴσως, γιὰτὶ εἶναι διηρημένοι καὶ οἱ χριστιανοὶ –αὐτὴ τὴν τραγικὴ στιγμή– ὀφείλουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς, χριστιανοὶ καὶ μὴ χριστιανοὶ, νὰ ξεκινήσουμε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ἀπ' ὅλες τὶς πολιτεῖες καὶ τὰ χωριά, σὲ μιὰ κοινὴ καὶ συνεχῆ πορεία καὶ νὰ ἀπαιτήσουμε νὰ ἀξιῶσουμε ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

ΣΕΛΙΔΕΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΕΩΣ

Ἡ γλώσσα τοῦ κηρύγματος

Τοῦ Πρωτοπρ. Βασιλείου Θερμοῦ

Ὅταν σήμερα μιλοῦμε γιὰ γλώσσα τοῦ κηρύγματος δὲν ἀναφερόμαστε στὴν παλιὰ γλωσσικὴ διένεξη ποὺ βασάνισε ἐπὶ δεκαετίες τὸν ἑλληνισμό. Ἡ διαμάχη δημοτικῆς καὶ καθαρῆς ἔχει λήξει πρὸ πολλοῦ, παραμένει δὲ ἀγνωστὴ γιὰ τὶς νεώτερες γενιές, ἀκόμη δὲ καὶ γιὰ τοὺς νέους σὲ ἡλικία κληρικών μας.

Στὴν ἐποχὴ μας ἡ συζήτηση γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ κηρύγματος ἔχει νόημα μόνο ὑπὸ τὴν ἔννοια ἂν ἡ γλώσσα μὲ τὴν ὁποία διδάσκουμε τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἢ ὄχι ζωντανή. Ἄν τὸν ἐγγίξει ψυχικά, ἂν ἀνταποκρίνεται σὶς ἐμπειρίες καὶ παραστάσεις του, ἂν τὸν πείθει. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔδειξε τὸ δρόμο, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς συμπατριῶτες του σὲ ἀπλή γλώσσα, οἱ δὲ ἀπόστολοι τὸν μιμήθηκαν στὴ συνέχεια. Ὅμως πάντα κάποιος θέλουν νὰ εἶναι «*βασιλικώτεροι τοῦ βασιλέως*».

Κατ' ἀρχὴν ἡ Ἐκκλησία μας παραμένει ὁ μόνος χώρος σήμερα ὁ ὁποῖος συντηρεῖ τὴ διαμάχη δημοτικῆς καὶ καθαρῆς, μὲ τὴ μορφή καθαρουσιάνικων κηρυγμάτων. Ὅσο καὶ ἂν γνωρίζουμε πὼς εἶναι δύσκολο νὰ ἀλλάξει κάποιος τὸν τρόπο ποὺ μιλά, δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθοῦμε ὅτι ἓνα ἀπόμακρο γλωσσικὸ ἰδίωμα δημιουργεῖ καὶ ἀπόμακρες σχέσεις. Βέβαια πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι μπορούν νὰ ὑπάρξουν καὶ κηρύγματα σὲ ἀρχαῖζον ἰδίωμα ποὺ εἶναι ζωντανὰ καὶ μᾶς ἐγγίζουν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ συμβῆ αὐτὸ χρειάζεται ὁ ὁμιλητὴς νὰ ἐγγίξεται ὁ ἴδιος ἀπὸ ὅσα λέγει στὸ ἰδίωμα αὐτό, κάτι ὄχι εὐκόλο οὔτε συχνό.

Ἐπειτα, κάποιος προσπαθοῦν νὰ κάνουν λογώτερο τὸ κήρυγμα χρησιμοποιώντας ἐντυπωσιακὲς καὶ ἀγνωστες στοὺς πιστοὺς λέξεις. Συχνὰ τὸ κίνητρο εἶναι μία ὑπερβολικὴ εὐαισθησία γιὰ δῆθεν ἱεροπρέπεια καὶ κοσμιότητα. Ἡ περίπτωση θυμίζει τὸ περιστατικὸ ποὺ ἀναφέρει ὁ Σωζομενός γιὰ ἓνα κήρυγμα τοῦ ἐπισκόπου Τριφυλλίου στὴν Κύπρο, στὸ ὁποῖο ἀντικατέστησε τὴν λέξη «*κράβατος*» τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τὸν «*σκίμποδα*» ὡς δῆθεν εὐπρεπέστερη. Ἡ παρέμβαση αὐτὴ προκάλεσε τὴ διαμαρτυρία τοῦ παρευρισκομένου ἁγίου Σπυρίδωνος, ὁ ὁποῖος εὐθέως ἐρώτησε τὸν κήρυκα, «*Δηλαδή, σὺ εἶσαι ἀνώτερος τοῦ Κυρίου καὶ ντρέπεται νὰ*

χρησιμοποιήσης τὰ λόγια Του».

Ἐξ ἄλλου, πόση ἱκμάδα μπορούν νὰ κρύβουν μέσα τους ἐκφράσεις ὅπως «*ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία*», «*ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός*», «*ἡ σωτηρία ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὸν πονηρόν*» καὶ πολλὰ ἄλλα στερεότυπα κλισέ ποὺ ἀπαγγέλλονται πρὸς τὸ συνηθισμένο ἐκκλησιαστικὸν Κυριακῆς, ἢ πρὸς τὰ πλήθη τῆς πανηγύρεως (ἀκόμη χειρότερα, ἀφοῦ μεταξὺ τους βρίσκονται καὶ κάποιοι ποὺ σπανίως ἐκκλησιάζονται);

Τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας τοῦ κηρύγματος δὲν εἶναι ἰδεολογικὸ, ὅπως στὸ παρελθόν, ἀλλὰ ζήτημα ἀλήθειας καὶ ζωῆς. Δοκιμάζονται στὴν πράξη ἡ ἱκανότητά μας νὰ ζοῦμε αὐτὰ ποὺ λέμε, καθὼς καὶ νὰ κατανοοῦμε τὸν ἄλλον στὴν θέση ποὺ βρίσκεται. Αὐτὸ ἄλλωστε συνιστᾷ καὶ τὴν οὐσία τῆς ἱεραποστολῆς. Δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος κανεὶς νὰ ἔχη τὶς ἴδιες παραστάσεις μὲ μᾶς, οὔτε νὰ κατανοῇ χωρὶα στὸ ἀρχαῖο ἰδίωμα τὰ ὁποῖα συχνὰ ἐπαναλαμβάνουμε αὐτάρεσκα καὶ μὲ τὰ ὁποῖα τὸν βομβαρδίζουμε ἀνηλεῶς, οὔτε νὰ γνωρίζῃ σημασίες τῶν λέξεων πολὺ διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς σημερινές. Τί προσδοκοῦμε νὰ προσλάβῃ ὁ πιστὸς ὅταν ἐπαινοῦμε τὰ μοναστήρια ὡς «*ἱερά καταγώγια*» ἢ ὅταν δοξάζουμε τὴν «*ἐν σαρκὶ ἐπιδημίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου*»;

Χρησιμοποιώντας δύσκολο ἢ «*ξύλινο*» γλωσσικὸ ἰδίωμα τὸ μόνον ποὺ ἐπιτυγχάνουμε εἶναι νὰ δηλώνουμε ἔμμεσα στοὺς πιστοὺς πὼς ὑπάρχει μία ἰδιωματικὴ γλώσσα, ἰδιοκτησία μιᾶς κάστας ὀλίγων, στὴν ὁποία ὀφείλουν ὅλοι νὰ ὑποταχθοῦν. Ἐλάχιστα ἀπέχει αὐτὸ ἀπὸ τὸ νὰ αἰσθανόμαστε εὐνοημένοι μεσολαβητές. Μὲ τὴ συνήθειά μας αὐτὴ ἀποκαλύπτουμε ὅτι βρισκόμαστε σὲ ψυχικὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός, ἀμέτοχοι ἀπὸ τὶς δικές του ἐμπειρίες, συμβιβασμένοι σὲ μία γλώσσα στερεότυπη. Ἀλλὰ στερεότυπη γλώσσα σημαίνει στερότυπη σκέψη, δηλαδὴ λίμναση τοῦ προβληματισμοῦ καὶ τῶν ἀναζητήσεων. Αὐτὸ εἶναι ποὺ κυρίως πρέπει νὰ μᾶς ἀνησυχῆσῃ. Ὁ κληρικὸς ποὺ ἔχει ἐφησυχασμένο προβληματισμὸ οὐσιαστικὰ ἔχει ἐπαναπαυθῆ σὲ ὅσα ἔμαθε κάποτε (σωστὰ ἢ λαθαρῶς) (συνέχεια στὴ σελ. 24)

Ἡ γλωσσολαλιά τῶν Πεντηκοστιανῶν

Τοῦ Πρεσβ. Βασιλείου Ἀ. Γεωργόπουλου (Μ.Θ)

Ἀπὸ τίς βασικότερες κακοδοξίες τῆς πεντηκοστιανῆς πλάνης, καὶ τὸ κατ' ἐξοχήν ἐξωτερικὸ κριτήριό μετὰ τὸ ὁποῖο οἱ ποικίλες πεντηκοστιανὲς ὁμάδες θεωροῦν κάποιον ὡς σεσωσμένο, εἶναι τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας τὸ ὁποῖο θεωροῦν ὡς προσωπικὴ πλήρωση τοῦ καθενὸς μετὰ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐπανάληψη τοῦ γεγονότος τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπως συνέβη στοὺς ἀγίους Ἀποστόλους¹.

Ἡ λεγόμενη γλωσσολαλιά εἶναι ἀπόδειξη σύμφωνα με τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν πεντηκοστιανῶν τοῦ «βαπτίσματος τοῦ μετὰ Ἅγιο Πνεῦμα»² καὶ ἐγγύηση ὅτι θὰ τὸν παραλάβει ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς ἐκκλησίας, πρὶν τὴν ἔλευση τοῦ Ἀντιχριστοῦ, συμφώνως μετὰ μιὰ ἄλλη κακοδοξία τους.

Ταυτοχρόνως, ὑποτίθεται, εἶναι καὶ κριτήριό πιστοποίησης ὅτι ἀνήκει κάποιος στὴν ἐκκλησία καὶ εἶναι ζωντανὸ μέλος τῆς, καθὼς σύμφωνα με τοὺς πλανεμένους ἰσχυρισμοὺς τους, ἡ ἀληθινὴ ἐκκλησία στοὺς ἔσχατους καιροὺς ἔχει ὡς ἀληθινὸ γνῶρισμα τὴν γλωσσολαλιά.

Ὡς ἀπόδειξη τῶν ἰσχυρισμῶν τους ἐπικαλοῦνται πλῆθος ἀγιογραφικῶν χωρίων³ ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν παρουσία τοῦ χαρίσματος τῆς γλωσσολαλίας στὰ χρόνια τῶν Ἀποστόλων. Ποιὰ σχέση ἔχουν ὅμως τὰ χωρία ποὺ ἀναφέρονται στὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας ὅπως ὑπῆρχε στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία μετὰ τὸ φαινόμενο τῆς γλωσσολαλίας τῶν πεντηκοστιανῶν; Ἀναμφιβόλως καμία.

Ἐπιπλέον, ὄχι μόνο δὲν ἔχουν σχέση γιατί τὰ παρερμηνεύουν, ἀλλὰ καὶ γιατί οἱ ἰσχυρισμοὶ καὶ οἱ ἐμπειρίες γλωσσολαλίας τῶν πεντηκοστιανῶν βρίσκονται σὲ ριζικὴ ἀντίθεση μετὰ τὴν Ἁγ. Γραφή.

Ἐνδεικτικῶς θὰ ἐπισημάνουμε τὰ ἑξῆς:

- Ἐπικαλοῦνται τὴν προφητεία τοῦ Ἰωήλ 3,1-2 θεωρώντας ὡς ἔκχυση τοῦ Πνεύματος στὶς ἔσχατες μέρες τὰ φαινόμενα τοῦ χώρου τους. Ἐσχατες μέρες ὅμως στὸ ἐν λόγω χωρίο θεωρεῖται ἡ πρώτη ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Ἀπ. Πέτρος στὸ Πράξ. 2,16 ἀναφέρει ὅτι ἡ προφητεία ἐκπληρώθηκε ἤδη τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.
- Τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς οἱ Ἁγ. Ἀπόστολοι μιλοῦν ξένες γλώσσες ὑπαρκτές, γνῶριμες, κα-

τανοητές (Πράξ. 2,4). Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ δεκάδες ἀνθρώπους διαφορετικῆς καταγωγῆς, ποὺ ἄκουγαν καὶ κατανοοῦσαν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καθένας στὴ γλώσσα του (Πράξ. 2,6-8,11). Ἀντιθέτως στὶς συναθροίσεις τῶν πεντηκοστιανῶν ὅσοι γλωσσολαλοῦν βγάζουν κραυγὰς ἀναρθρες, λέγουν λέξεις ἀκατανόητες, ἀγνωστες, ἀκατάληπτες, φράσεις ἀσύντακτες ποὺ ὀρισμένες φορές μοιάζουν μετὰ παραλήρημα καὶ συνοδεύεται κατὰ περίπτωσιν καὶ μετὰ σπασμούς τοῦ σώματος.

- Κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλο δὲν μπορεῖ νὰ ἔχουν ὅλο τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας (1 Κορ. 12, 4-11, 30). Τὸ ἀντίθετο ἰσχυρίζονται οἱ πεντηκοστιανοὶ καθὼς θεωρεῖται ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἀπόδειξη πληρώσεως τοῦ πιστοῦ μετὰ Ἁγ. Πνεῦμα.
 - Κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλο ἐπίσης τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας τοποθετεῖται τελευταῖο στὴν σειρά τῶν χαρισμάτων (1 Κορ. 12,8-10,28). Οἱ πεντηκοστιανοὶ ἐν προκειμένῳ ἀντιστρέφουν τὴν σειρά καὶ τὸ θεωροῦν πρῶτο, κύριο καὶ βασικό.
 - Ἡ Ἁγ. Γραφή ἀναφέρει, ὅτι ἡ γλωσσολαλιά δόθηκε τότε ὡς ὑπερφυσικὸ σημεῖο ὄχι γιὰ τοὺς πιστοὺς ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀπίστους, γιὰ νὰ παρακινήθουν καὶ νὰ πιστεύσουν (1 Κορ. 14,22). Τὸ ἀντίθετο διδάσκουν οἱ πεντηκοστιανοὶ, καθὼς τὸ θεωροῦν ὡς τὸ κατ' ἐξοχήν σημεῖο βεβαιότητος σωτηρίας.
 - Θὰ ὀλοκληρώσουμε τίς ἐπισημάνσεις μας, μετὰ μιὰ ἀκόμα ἐπισημάνση καίριας σημασίας ποὺ ἀναφέρεται στὸ χαρακτῆρα τῶν ἐμπειριῶν τῆς γλωσσολαλίας τῶν πεντηκοστιανῶν. Ἐνῶ τὰ χαρίσματα ποὺ χορηγεῖ ὁ Θεὸς στὴν Ἐκκλησία δίνονται ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα μετὰ σκοπὸ τὴν κατὰ Χριστὸν αὔξησιν καὶ ἐνότητα τοῦ Σώματος Του (1 Κορ., Κεφ. 12), ἡ γλωσσολαλιά τῶν πεντηκοστιανῶν εἶναι καρπὸς διαφόρων τεχνικῶν, ἐνθουσιαστικῶν ἐκδηλώσεων, συναισθηματικῆς φόρτισης, ὑποβολῆς καὶ ψυχολογικῶν πιέσεων⁴.
- Νομίζουμε ὅτι γίνεται κατανοητὸ, ἐξ ὧν ἀναφέραμε, ὅτι ἡ γλωσσολαλιά τῶν σύγχρονων πεντηκοστιανῶν δὲν ἔχει καμία σχέση μετὰ τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐνεργήματα τοῦ πνεύματος τῆς πλάνης ποὺ με-

τασχηματιζόμενο σέ ἄγγελο φωτὸς τὰ παρουσιάζει ὡς δῆθεν καρπὸς-ἐμπειρίες τῆς πλήρωσής τους μετ' Ἁγ. Πνεῦμα. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὑπάρχουν πεντηκοστιανὲς ὁμάδες ποὺ ἔχουν γλωσσολαλία, ἀλλὰ εἶναι ἀντιτριάδικες. Ἐν προκειμένῳ εἶναι σαφὲς ποῖο πνεῦμα ἐπιδημεῖ καὶ σ' αὐτές.

Θὰ ὁλοκληρώσουμε τὴν ἀναφορά μας στὸ θέμα τῆς γλωσσολαλίας τῶν πεντηκοστιανῶν, παραθέτοντας τὶς ἀπόψεις δύο Ἑλλήνων προτεσταντῶν. Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότητα εἶναι προφανής, καθὼς ἀποτελεῖ ἐνδοπροτεσταντικὴ κριτική. Ἀποτελεῖ κριτικὴ προτεσταντῶν πρὸς προτεστάντες πεντηκοστιανούς γιὰ τὸ θέμα τῆς γλωσσολαλίας, ἔχοντας ὡς μοναδικὸ ὁδηγὸ ἀμφότερο τὴν Ἁγ. Γραφή.

Σύμφωνα λοιπὸν μετ' ὅν ἓνα Ἑλληνα προτεστάντη τὸ λεγόμενον «βάπτισμα μετ' Ἁγίου Πνεῦμα» τῶν πεντηκοστιανῶν, τοῦ ὁποῖου καρπὸς εἶναι ἡ γλωσσολαλία εἶναι ἀντίληψη λαθεμένη «χωρὶς κανένα ἀπολύτως στηρίγμα στὴν Ἁγία Γραφή (...). Ξεφύλλισε προσεχτικὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ πούθεν ἀ δὲ θὰ συναντήσεις τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὰν κάτι ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν ἀναγέννηση»⁵.

Καὶ κατὰ τὸν ἄλλο: «ἡ γλωσσολαλία καὶ τὰ θαύματα εἶναι δύο ἀπὸ τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀποτελεσματικὰ μέσα ποὺ ὁ Διάβολος, μιμούμενος τὸν Θεό, μεταχειρίζεται μέχρι σήμερα γιὰ τοὺς σκοτεινοὺς σκοπούς του»⁶. Ἐπιπλέον, θεωρεῖ ὅτι ἡ γλωσσολαλία σήμερα «δὲν εἶναι μόνο ἓνα χάρισμα περιττὸ, ἀλλὰ

καὶ ἐπικίνδυνον»⁷ καὶ ἀναφέρει τὴν παρερμηνεία τῶν πεντηκοστιανῶν, «οἱ ὁποῖοι στηρίζουν τὴν ἀκατανόητη γλωσσολαλία στὸ συμβάν τῆς Πεντηκοστῆς ἀπ' ὅπου πῆραν καὶ τὸ ὄνομά τους, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι στὴν Πεντηκοστὴ οἱ μαθητὲς δὲν μίλησαν ἀκατανόητες γλώσσες, ἀλλὰ μίλησαν γῆινες, ἀνθρώπινες, γλώσσες ποὺ ἦσαν ἀμέσως καὶ πλήρως κατανοητὲς ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας»⁸.

Καὶ στὸ θέμα τῆς γλωσσολαλίας λοιπὸν τῶν πεντηκοστιανῶν, ὁ Ὁρθόδοξος χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχει ὑπ' ὄψη του τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου «σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες» (2 Τιμ. 3,14).

Σημειώσεις

1. <http://www.pentecost.gr/Greece/history%20keim.htm>. H-D. Reimer, *Pfingstbewegung, Wörterbuch des Christentums, Sonderausgabe*, München 1995, σελ. 961-962.
2. Αἰμέ Σέμπλ ΜακΦέρσον, *Σύμβολον τῆς Πίστεως The Four-Square Gospel*, σελ. 19-21.
3. Ἐπικαλοῦνται τὰ Ἰωήλ 3, 1-5. *Μαρκ.* 16,17-18. Πράξ. 1,5,8, 2,4.
4. Πρωτ. Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου, *Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ὁμάδων*, Ἀθήνα 1994³, σελ. 169, 171-175.
5. Γ. Ἄ. Χατζηαντωνίου, *Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Οἱ δύο φάσεις τοῦ ἔργου του, στὸ Ἡ Φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου*, 57 (2), Φεβρ. 1997, σελ. 62.
6. Γερ. Ζερβοπούλου, *Πνευματικά, Ἑλληνικὲς ἐλεύθερες ἐκκλησίες ἐξωτερικοῦ*, χ.τ.,χ.χ., σελ. 97.
7. Γερ. Ζερβοπούλου, ὅπ.π., σελ. 107.
8. Γερ. Ζερβοπούλου, ὅπ.π., σελ. 105.

(συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 22)

σμένα) καὶ μεταχειρίζεται περιορισμένα γνωστικὰ σχήματα γιὰ νὰ περιγράψῃ ὅ,τι συμβαίνει γύρω του. Αὐτὴ ἡ ἔνδεια μετ' τὴ σειρὰ τῆς ἐπιδρᾶ στὸ ποίμνιο, ἄλλους μὲν ἀπαθώντας, ἄλλους δὲ ὑποδουλώνοντας σὲ πανομοιότυπο στενὸ καὶ δουλοπρεπὴ τρόπο σκέψης.

Φυσικά, δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ μεταβληθῇ τὸ κήρυγμα σὲ ὠμότητα, οὔτε νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀγοραῖες ἐκφράσεις μετ' τὸ πρόσχημα τῆς ἀμεσότητας. Ἐκεῖνο ποὺ ἐπισημαίνουμε εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ ἓναν τεχνητὸ ψεύτικο ρόλο. *Μετ' ψεύτικη γλώσσα εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο νὰ μεταδοθοῦν ἀλήθειες.*

Πολὺ συχνὰ ἔχω ἀκούσει πιστοὺς νὰ ἐκφράζονται μετ' ἐνθουσιασμὸ γιὰ κάποιον κήρυγμα,

ἐπειδὴ ἦταν διατυπωμένο «μετ' φυσικότητα», «ὅπως μιλάμε». Γιατί, λοιπὸν, νὰ ἐπιδιώκουμε ἀπόσταση στὴ σχέση μας μετ' τοὺς πιστοὺς; Γιατί οἱ κήρυκες μας, συχνὰ νέοι σὲ ἡλικία ἀνθρώποι, μεταμορφώνονται μόλις βρεθοῦν μπροστὰ στὸ μικρόφωνο; Γιατί μεταβάλλονται σὲ ἀφύσικες κερικατοῦρες ποὺ μεγαλοπιάνονται μετ' ἀδέξιες βαρύγδουπες ἐκφράσεις; Μήπως τὸ δυσνόητο καὶ ἐξεζητημένο κήρυγμα λειτουργεῖ σὰν «ἀξέσουάρ» γιὰ νὰ συμπληρώσῃ κενὰ τῆς προσωπικότητάς μας καὶ αἰσθήματα μειονεξίας;

Τὸ κήρυγμα ἔρχεται καὶ αὐτὸ μετ' τὴ σειρὰ του νὰ μᾶς θυμίσῃ πὼς εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη οἱ κληρικοὶ «νὰ τὰ βροῦμε μετ' ὅν ἑαυτὸ μας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τοῦ Κωνσταντίνου Χολέβα

Ἡ σοφία τῶν πνευματικῶν γερόντων

Τις ἅγιες ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Δωδεκαημέρου συνηθίζουμε νὰ ἀγοράζουμε βιβλία γιὰ προσωπική χρήση ἢ γιὰ νὰ τὰ προσφέρουμε ὡς δῶρα. Καὶ μερικές φορές παρασυρόμαστε ἀπὸ τὶς διαφημίσεις ἢ ἀπὸ δημοσιεύματα ἐφημερίδων ποὺ ἀναφέρονται στὰ λεγόμενα «Μπέστ Σέλλερς» ἢ εὐπώλητα βιβλία, δηλαδή σὲ ἐκεῖνα ποὺ πραγματοποιοῦν μεγάλο ἀριθμὸ πωλήσεων. Ὅμως ὑπάρχουν ὀρισμένα βιβλία ποὺ ἔχουν ἐπιτύχει μεγαλύτερη κυκλοφορία ἀπὸ τὰ διαφημιζόμενα καὶ τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἀγνοοῦν οἱ περισσότερες ἐφημερίδες. Πρόκειται γιὰ τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν συμβουλές καὶ πνευματικές διδαχές χαρισματικῶν γερόντων, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν στὶς ἡμέρες μας. Εἶναι πολὺ εὐχάριστο τὸ γεγονὸς ὅτι πάμπολλοι σύγχρονοι ἄνθρωποι «κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι» στρέφονται στὰ λόγια τῶν πνευματεμφόρων Γερόντων γιὰ νὰ βροῦν ψυχική ἀνακούφιση. Εἶναι θησαυροὶ πραγματικοὶ τὰ βιβλία αὐτά. Εὐωδιάζουν λιβάνι καὶ ἀγιοκέρι. Σοῦ μεταδίδουν μία γαλήνη καὶ μία ἡρεμία ποὺ μόνο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς χαρίζει. Χωρὶς πολυλογίες καὶ θεωρητικολογίες τὰ λόγια τῶν εὐλογημένων γεροντῶν χαρίζουν καὶ σὲ μᾶς τὴν εὐλογία τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητας. Μᾶς προτρέπουν νὰ προσευχόμεσθε, νὰ μεταλαμβάνουμε, νὰ τηροῦμε τὶς νηστεῖες, νὰ ἀγαποῦμε, νὰ μὴν ἔχουμε ἄγχος, νὰ ἀκολουθοῦμε τὴν νοερά προσευχή καὶ τὴν εὐχή «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Οὔτε ὁ διασημότερος Νομπελίστας λογοτέχνης δὲν γεμίζει τόσο τὶς καρδιές μας ὅσο οἱ ἀπλοὶ αὐτοὶ ἀσκητὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Μεγάλη εὐλογία γιὰ αὐτοὺς ποὺ τοὺς γνώρισαν ἀπὸ κοντά. Καὶ γιὰ ὅσους δὲν τοὺς

γνώρισαν ὑπάρχουν τώρα ἀρκετὰ βιβλία ποὺ μᾶς φέρνουν κοντὰ τους. Ἄς τὰ ἀναζητήσουμε. Θὰ ὠφελήσουμε καὶ τοὺς γνωστούς μας καὶ τὸν ἑαυτό μας.

Μία πρότυπη ἐνοριακὴ βιβλιοθήκη

Στὸ χωριὸ Μικρὸ Δέρειο Ἐβρου, ποὺ ὑπάγεται στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Διδυμοτείχου, ἕνας ἀκρίτας ἱερεὺς ὑπηρετεῖ πιστὰ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ στὸ πλαίσιο τῶν ποιμαντικῶν του καθηκόντων φροντίζει γιὰ τὴν ἐξύψωση τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων. Πρόκειται γιὰ τὸν π. Ἰωάννη Τζιβόρα, ὁ ὁποῖος μέσα σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ὀργάνωσε μία πρότυπη Ἐνοριακὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη, τὴν ὁποία χρησιμοποιοῦν ὡς δανειστικὴ βιβλιοθήκη οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ καὶ τῶν γύρω περιοχῶν. Ὅπως δηλώνει ὁ π. Ἰωάννης «στὸν χῶρο τῆς μποροῦν νὰ διαβάσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ δανείζονται βιβλία τὰ παιδιὰ, οἱ νέοι, ὅλοι οἱ κάτοικοι, οἱ στρατιῶτες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ ὑπηρετοῦν στὶς μονάδες τῆς περιοχῆς καὶ ὀρεσίβιοι Πομάκοι τῶν γύρω χωριῶν». Ὁ ἀρχικὸς στόχος ἦταν ἡ συγκέντρωση 1000 βιβλίων, ἀλλὰ ἤδη τὰ βιβλία ἔφθασαν τὸν ἀριθμὸ τῶν 3000. Μεγάλῃ προθυμία νὰ βοηθήσουν ἔδειξαν ἐκδότες καὶ συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔστειλαν δωρεὰν τὰ βιβλία τους. Τὸ Μικρὸ Δέρειο ἔχει πληθυσμὸ 200 κατοίκων ποὺ ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ ἀγροτικές ἐργασίες. Τὶς μακριές καὶ παγωμένες νύχτες τοῦ χειμῶνα οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ ἔχουν πλέον ἕνα βιβλίον γιὰ συντροφιά. Μαζὶ μὲ τὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχές μας γιὰ παρὰ Θεοῦ εὐδόωση τῶν ἔργων τοῦ π. Ἰωάννη παραθέτουμε καὶ τὴν διεύθυνσή του γιὰ ὅποιον ἐνδεχομένως θὰ ἤθελε νὰ ἀποστείλει βιβλία:

Ένοριακή Λαϊκή Βιβλιοθήκη Μικροῦ Δε-
ρείου
68004 ΛΑΒΑΡΑ ΕΒΡΟΥ
τηλ. 25540-31350

Προσοχή στη νεοειδωλολατρία

Υπό διάφορα προσχήματα και καλύμματα έχουν εμφανισθεί τὸν τελευταῖο καιρὸ ὀρισμένες ομάδες, οἱ ὁποῖες κηρύσσουν τὴν ἐπιστροφή στὸ ...Δωδεκάθεο καὶ καλοῦν τοὺς Ἕλληνες νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἄλλοι δηλώνουν ξεκάθαρα τὴν ἀντίθεση καὶ τὴν πολεμικὴ τους πρὸς τὸν Χριστιανισμό, ἄλλοι κρύβονται ἐπιμελῶς γιὰ νὰ προσελκύσουν Χριστιανοὺς ἢ γιὰ νὰ ...ἀποκομίσουν ἐμπορικὸ κέρδος ἀπὸ τὴν πώληση βιβλίων. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις πρέπει νὰ ἔχουμε τὰ μάτια μας ὀρθάνοικτα καὶ νὰ ἐνημερώνουμε σωστὰ τοὺς πιστοὺς ὥστε νὰ ἀποφεύγουν τοὺς προβατόσχημους λύκους. Ὅρισμένες φορές ἡ δράση τῶν νεοπαγανιστικῶν αὐτῶν ὁμάδων ἀπευθύνεται στὸ πατριωτικὸ συναίσθημα τοῦ Ἕλληνα καὶ στὴν ἀγάπη πολλῶν συμπατριωτῶν μας πρὸς τὴν Ἱστορία καὶ στὴν γνώση τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος μας. Ἄλλοι προσελκύουν κόσμον διδάσκοντας Ἀρχαῖα Ἑλληνικά. Ἄλλοι ἄλλα τεχνάσματα μηχανεύονται γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν προσηλυτισμὸ ἀθῶων ψυχῶν. Βεβαίως ἡ Ἐκκλησία μας χαίρεται ὅταν οἱ Ἕλληνες ἐνδιαφερόμαστε νὰ μελετήσουν τὴν Ἱστορία καὶ τὴν Γλῶσσα μας. Ἄλλωστε μέσα στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐντάσσονται καὶ τέτοιες δραστηριότητες. Θέλει ὅμως διάκριση καὶ προσοχή γιὰ νὰ ἐπισημάνουμε μήπως μέσῳ τῆς Ἑλληνογνωσίας καλλιεργεῖται ἀπὸ συγκεκριμένα σωματεῖα ἢ στροφὴ πρὸς ἀνύπαρκτες θεότητες καὶ παγανιστικὲς δοξασίες. Τότε καθήκον τοῦ κληρικοῦ εἶναι νὰ παρέμβει μὲ ἀγάπη καὶ νὰ ὀδηγήσει τὸ ποίμνιό του μακριὰ ἀπὸ ὀλισθηρὰ μονοπάτια.

Ἡ αὔξηση τῶν διαζυγίων

«Οἱ νέοι χωρίζουν τώρα εὐκολότερα» μᾶς πληροφορεῖ δημοσίευμα ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος βασιζόμενον σὲ σχετικὴ ἔρευνα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας EUROSTAT. Τὸ δημοσίευμα μᾶς ἐνημερώνει ὅτι ἡ τάση τῶν Εὐρωπαίων νὰ παντρεύονται ὅλο καὶ λιγότερο καὶ νὰ καταλήγουν στὸ διαζύγιο ὅλο καὶ συχνότερα ἀγγίζει καὶ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι εὐγλωττοι. Ἐνῶ τὸ 1971 εἴχαμε 73.350 γάμους στὴν χώρα μας, τὸ 2001 ὁ ἀριθμὸς ἔπεσε στοὺς 48.880 γάμους. Ἀντιθέτως ἔχουμε αὔξηση τῶν διαζυγίων. Ἀπὸ 3.675 τὸ 1971 ἔφθασαν τὰ 11.309 τὸ 2001. Πρέπει πάντως νὰ σημειωθεῖ ὅτι παρότι ἡ κοινωνία μας ἀκολουθεῖ τὰ βήματα τῶν δυτικῶν κοινωνιῶν, κατορθώνει ἀκόμη νὰ εἶναι σὲ μία ἀπὸ τὶς τελευταῖες θέσεις τοῦ πίνακα ποὺ ἀφορᾷ τὰ διαζύγια. Δηλαδή δὲν ἔχουμε τόσο μεγάλο ποσοστὸ διαζυγίων ὅσο ἔχουν χώρες ὅπως ἡ Δανία καὶ ἡ Ἀγγλία. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο ἐνθαρρυντικὸ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν γάμων καὶ τῶν διαζυγίων καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μπορεῖ νὰ στηριχθεῖ ἡ ποιμαντικὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ παραδοσιακὲς ἀξίες παραμένουν ἀκόμη ἰσχυρὲς γιὰ τὸν Ἕλληνα παρὰ τὶς ἔντονες κοινωνικὲς ἀλλαγές καὶ τὴν οικονομικὴ ἀνασφάλεια τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Ἐκκλησία μας στηρίζει καὶ πρέπει νὰ στηρίζει τὴν ἀπόφαση τῶν νέων ἀνθρώπων νὰ δημιουργήσουν οἰκογένεια. Καὶ στὴν περίπτωσιν ποὺ ἔρχεται κάποια σύγκρουση καὶ ἀρχίζουν οἱ ἀρνητικὲς σκέψεις στὸ ζευγάρι τότε ἡ συμβουλή καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ κληρικοῦ μπορεῖ νὰ ἀποβῆ σωτήρια γιὰ νὰ μὴ διαλυθεῖ ἡ οἰκογένεια. Διότι τὸ διαζύγιο δὲν ἀφορᾷ μόνον τοὺς δύο ἐνδιαφερομένους. Ἀφορᾷ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ ζευγαριοῦ, ὅταν ὑπάρχουν, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ μεγαλύτερα θύματα μιᾶς τέτοιας ἀποφάσεως.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

Βραβεύθηκαν ἡ «Κιβωτός» καὶ ὁ π. Ἀντώνιος Παπανικολάου

Στὴν ἐνορία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν λειτουργεῖ ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια ἡ Ἐνοριακὴ Νεανικὴ Ἑστία «ΚΙΒΩΤΟΣ» μὲ συντονιστὲς τὸν π. Ἀντώνιο Παπανικολάου καὶ τὴν Πρεσβυτέρα του. Τὸ ἔργο τῆς ΚΙΒΩΤΟΥ τιμήθηκε προσφάτως ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καὶ ἀπὸ μία ομάδα Σωματείων καὶ προσωπικοτήτων κατὰ τὴν ἐκδήλωση μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «*Νησίδες Ποιότητος*». Ἡ ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε στὶς 19 Νοεμβρίου τ.ἔ. στὴν αἴθουσα τῆς Παλαιᾶς Βουλῆς, πιστεύουμε δὲ ὅτι ἡ βράβευση τοῦ π. Ἀντωνίου ἀντανακλᾷ τιμητικὰ καὶ σὲ ὅλο τὸν ἐφημεριακὸ κληρὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ δραστηριότητα τῆς ΚΙΒΩΤΟΥ μὲ δεδομένες καὶ τὶς ἀρχικὲς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπισε ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία, διότι ἀπευθύνεται σὲ παιδιὰ φτωχῶν μεταναστῶν, ποὺ ἔχουν ἔλθει στὴν χώρα μας γιὰ ἀναζήτηση δουλειᾶς καὶ καλυτέρων συνθηκῶν ζωῆς. Ὁ ἱεραποστολικὸς ζήλος τοῦ π. Ἀντωνίου καὶ τῶν ἐθελοντῶν συνεργατῶν του ἀγκάλιασε τὰ ταλαίπωρα αὐτὰ παιδιὰ καὶ σήμερα προσφέρει θαλπωρὴ καὶ μόρφωση σὲ 250 παιδιὰ διαφόρων ἐθνικοτήτων.

Συνοπτικά, οἱ τομεῖς δράσεως τῆς ΚΙΒΩΤΟΥ εἶναι οἱ ἑξῆς:

α. Ὑλικὲς παροχές:

- Σίτιση
- Ἐνδυση-ὑπόδηση-Ἐπισιτιστικὴ βοήθεια
- Ἱατροφαρμακευτικὴ περίθαλψη καὶ Νοσοκομειακὴ μέριμνα
- Ὑπὸ κατασκευὴν: πλήρης ξενώνας γιὰ ἀστέγους

β. Μόρφωση-Ἐκπαίδευση

- Βιβλιοθήκη
 - Ἀναγνωστήριο
 - Ἐνισχυτικὴ διδασκαλία
 - Ὅμαδικὲς ἀθλητικὲς δραστηριότητες
 - Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς
 - Ὅμαδικὲς καὶ ἀτομικὲς καλλιτεχνικὲς δραστηριότητες
 - Δημοσιογραφικὴ ομάδα καὶ ἔκδοση ἐντύπου
 - Κατήχηση καὶ Λειτουργικὴ
- ### γ. Πνευματικὴ Καλλιέργεια
- Ἠθικὴ ἀγωγή
 - Κοινωνικὴ δράση
 - Συνεργασία μὲ ἄλλες ομάδες κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης
 - Οἰκολογικὴ ἀγωγή καὶ δράση
 - Φυσικὴ διαβίωση (ἐκδρομὲς-κατασκήνωση)

Οἱ δραστηριότητες τῆς ΚΙΒΩΤΟΥ ἔχουν τύχει τῆς εὐλογίας καὶ τῶν θερμῶν συγχαρητηρίων τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπισκέπτεται συχνά. Μεταξὺ τῶν θαυμαστῶν καὶ ὑποστηρικτῶν τῆς ΚΙΒΩΤΟΥ εἶναι καὶ ὁ Πρέσβυς τῶν Η.Π.Α. κ. Μίλλερ μετὰ τῆς συζύγου του. Εὐχόμεστε ὁ π. Ἀντώνιος νὰ βρῆ καὶ ἄλλους μιμητὲς τοῦ ἔργου του.

Διαμαρτυρία του Ι.Σ.Κ.Ε. για τὸ ἐπίδομα τῶν Κληρικῶν

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 ΤΗΛ. 210. 32.48.877
ΑΘΗΝΑΙ Τ.Τ. 121

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 39

Υπουργὸν Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν
Κύριον Νικόλαον Χριστοδουλάκη
Ἐνταῦθα

Κύριε Υπουργέ,

Ἐπικοινωνοῦμε μαζί σας κατόπιν τῆς ἀρνητικῆς ἐξέλιξης ποὺ εἶχε τὸ αἴτημα τοῦ συνόλου τῶν Ἐφημερίων - Κληρικῶν τῆς χώρας μας γιὰ τὴν ἔνταξή μας στὸ Νέο Μισθολόγιο καθὼς, ὅπως πληροφορηθήκαμε, στὶς 26 Νοεμβρίου ἐ.ἔ. καὶ κατὰ τὴν ψήφιση τοῦ Νέου Μισθολογίου ἀπορρίφθηκε τὸ καθ' ὅλα νόμιμο αἴτημά μας.

Καὶ αὐτὸ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἔνταξη τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου στὸ Νέο Μισθολόγιο δὲν ἀποτελεῖ τίποτε ἄλλο πέρα ἀπὸ ἴση καὶ νόμιμη μεταχείριση τῶν Κληρικῶν μὲ τοὺς ἄλλους κλάδους ἐργαζομένων στὸ Δημόσιο καὶ τὰ λοιπὰ Ν.Π.Δ.Δ.

Γιὰ παράδειγμα μόνο σᾶς ἀναφέρω ὅτι τὸ μέχρι σήμερα ὑφιστάμενο σύστημα, ποὺ ἀπαιτεῖ ἀποφάσεις τῶν συναρμοδίων Υπουργῶν, πολλές φορές δὲ ἐπιτρέπει τὴ χορήγηση ἐπιδομάτων, ποὺ ἐνῶ καταβάλλονται σὲ ὅλους τοὺς κλάδους ἐργαζομένων, ταυτόχρονα μὲ μιὰ ἀπόφασή σας, στὴν περίπτωση τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου προκαλεῖται καθυστέρηση τέτοια ποὺ φτάνει σὲ σημεῖο νὰ μὴν εἰσπράττεται ποτέ τὸ ἐν λόγω ἐπίδομα (π.χ. τὸ εἰδικὸ Ἐπίδομα τῶν 176,00 € ἀποτελοῦσε διεκδίκησή μας τὰ τελευταῖα δύο χρόνια καὶ πλέον καταργήθηκε χωρὶς ποτέ νὰ εἰσπραχθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους τῆς χώρας μας).

Κύριε Υπουργέ,

Κατόπιν τῆς νέας ἀδικῆς μεταχειρίσεώς μας εἶναι ἀνάγκη πλέον καὶ ἐμεῖς, ὡς συλλογικὸ ὄργανο ἐκπροσώπησης τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς χώρας, νὰ συντονίσουμε τὶς ὀλοένα καὶ ἐντονότερες φωνές διαμαρτυρίας τῶν Τοπικῶν Ἐνώσεων Ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ νὰ πάρει ἡ διαμαρτυρία μας αὐτὴ χαρακτῆρα ἔντονου πλέον αἰτήματος ἀποκατάστασης τῆς νέας αὐτῆς ἀδικίας σὲ βάρος μας μὲ τὴν ἄμεση ἔνταξή μας στὸ Νέο Μισθολόγιο, τὸ ὁποῖον τονίζουμε καὶ πάλι δὲν ἀποτελεῖ αὐξηση μισθοῦ ἀλλὰ νόμιμη καὶ ἴση μεταχείριση.

Οἱ Κληρικοὶ ὅλης τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ποὺ σέβεται τὸν κόπο καὶ μόχθο τῶν ἱερέων του καὶ τὴν κοινωνικὴ τους προσφορὰ δικαιοῦνται νὰ γνωρίζουν τοὺς λόγους ποὺ σᾶς ὀδηγοῦν σὲ μιὰ τέτοια ἄνιση καὶ ἀδικὴ ἐξάιρεση τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου ἀπὸ τὸ Νέο Μισθολόγιο, τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκε γιὰ νὰ ἐξομοιώσει ὅλους τοὺς κλάδους ἐργαζομένων στὸ Δημόσιο καὶ τὰ λοιπὰ Ν.Π.Δ.Δ.

Μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ληφθοῦν αὐτὰ σοβαρὰ ὑπόψη σας καὶ νὰ ἐπανεξετασθεῖ μὲ νέα τροπολογία σὲ προσεχῆ νομοσχέδιο τὸ αἴτημά μας γιὰ ἔνταξη στὸ Νέο Μισθολόγιο.

Διατελῶ μὲ τιμὴ
Γιὰ τὸ Δ.Σ.
Πρωτ. Βασίλειος Βουϊδάσκης

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου
Ἐκπροσώπου Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου

Μνήμη Τριῶν Ἱεραρχῶν «Δίκαιον τρεῖς σέβειν ἑωσφόρους, φῶς τρισολαμπές πηγάσαντας ἐν βίῳ»

Ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ὅσο θὰ περίμενε κανεὶς, μετὴν ἐξέλιξη τῶν κοινωνιῶν, μετὴν ἄνοδο τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου, ἢ ἐλευθερία τοῦ προσώπου νὰ εἶναι γεγονός ἀυτονόητο καὶ τελικὰ μέγεθος συνεχῶς βελτιούμενο, ἢ σύγχρονη ἱστορία ἀποκαλύπτει ἄλλες ἀλήθειες. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος γίνεται συχνὰ δέσμιος τῶν ἐπιλογῶν του, ἐνῶ πάλι καθίσταται δεσμώτης τοῦ συνανθρώπου του, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ πνευματικό, ἰδεολογικό καὶ ἠθικό ἐπίπεδο.

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, τὴ μνήμη τῶν ὁποίων γιορτάζει σήμερα ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία, ὑπῆρξαν πρότυπα καὶ ἀγωνιστὲς γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας στὴν ἐποχὴ τους, καθιστώντας τὸν ἑαυτό τους παραδείγματα διαχρονικά. Ὁ ἀγῶνας τους αὐτὸς εἶχε τρεῖς συγκεκριμένες κατευθύνσεις: τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὴ διανοητικὴ καὶ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία. Ἀδούλωτες προσωπικότητες καὶ οἱ τρεῖς ἀγωνίστηκαν γιὰ αὐτὲς τὶς ἐλευθερίες, πὺν ἂν δὲν συννάρχουν, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀληθινὰ ἐλεύθερος.

Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου γιὰ τὴν ἀποδέσμευση τῶν πτωχῶν τάξεων πὺν καταπιέζονταν ἀπὸ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγῶνες του γιὰ τὴν κατάργηση τῆς δουλείας. Ἐπίσης, ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν προάσπιση τῶν λαϊκῶν συμφερόντων, ὅταν ὁ λαὸς τῆς Ἀντιόχειας ξεσηκώθηκε κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα διαμαρτυρούμενος γιὰ τοὺς δυσβάστακτους φόρους. Σὲ παρόμοιους ἐπίσης ἀγῶνες γιὰ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη ἀναλώθηκε καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος.

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες ἐπίσης ἦσαν ἀδούλωτοι καὶ διανοητικά. Τὸ μυαλό τους γνώριζε πολλὰ, κατεῖχαν γνώσεις πὺν θὰ ζήλευαν πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας. Παρόλα αὐτά,

ὅμως, δὲ δέσμευσαν τὴν ὑπαρξὴ τους στὰ δεσμὰ τῆς ἀνθρώπινης γνώσης, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα τῆς γνώσης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας πὺν ἀπορρέει ἀπὸ αὐτὴ τὴν γνώση. Καὶ τὸ ἔκαναν αὐτὸ διδάσκοντας ὅτι ἡ ἀνθρώπινη γνώση εἶναι πεπερασμένη καὶ μπορεῖ νὰ καταστῆ καταστροφικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἂν ὑπερεκτιμηθεῖ καὶ ἀγνοήσει τὴν παρουσία καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Προπαντός, ὅμως, οἱ τρεῖς Καππαδόκες ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος, δὲν ὑποτάσσονταν στὴν τυραννία τῶν παθῶν, οὔτε στὴν τυραννία τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι γνωστὸς ὁ διάλογος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μετὸν αἰρετικὸ Μόδεστο. Ὅταν ἐκεῖνος ἀπαίτησε ὁ Ἱεράρχης νὰ ἀσπαστεῖ τὴν αἵρεσή του καὶ ἀπειλήσε μετὸ φυλάκιση, ἐξορία καὶ θανάτωση, σὲ περίπτωση ἀρνήσεως, ἐκεῖνος ἀγνόησε ὅλες τὶς ἀπειλὲς ἀναγνωρίζοντας τὴν ἀπόλυτη ἐξουσία τοῦ Θεοῦ καὶ μόνο στὴ ζωὴ του.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐπίσης πολεμήθηκε ὅσο λίγοι ἀπὸ τὸ πολιτικὸ κατεστημένο τῆς ἐποχῆς του, ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, τοὺς πλουσίους, ἀπὸ μικρόψυχους κληρικούς πὺν κατάφεραν τελικὰ τὴ φυσικὴ του ἐξόντωση. Δὲν κατάφεραν, ὅμως, ποτὲ νὰ καταπνίξουν τὸν ἀγῶνα του γιὰ τὴν προάσπιση τῆς ἀλήθειας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Οἱ τρεῖς μέγιστοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔμειναν ἐλεύθεροι, δὲ σκλαβώθηκαν σὲ ἄνθρωπους, οὔτε ὑποτάχθηκαν στὸ χρόνο καὶ στὴ λήθη. Παρέμειναν αἰώνιοι. Πέρασαν στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ οἱ μορφὲς τους παρέμειναν αἰώνιες, ἀξεπέραστα πρότυπα.

Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι πλαστήκαμε γιὰ νὰ εἴμαστε ἐλεύθεροι, γενναῖοι στὸ φρόνημα, νὰ λέμε ὄχι στὴ λαίλαπα τοῦ κακοῦ καὶ τῆς διαφθορᾶς. Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος χάραξαν γραμμὴ ζωῆς πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ. Ἄς τὴν ἀκολουθήσουμε καὶ νὰ εἴμαστε σίγουροι πὺν ἡ ζωὴ μας θὰ λάβει νόημα ὑψηλὸ καὶ πνευματικό. ΑΜΗΝ!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ» ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΝΒ' (2003)

(Ο πρώτος αριθμός παραπέμπει στο τεύχος, ο δεύτερος στη σελίδα)

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ – ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. Χριστοδούλου

Μήνυμα Πρωτοχρονιάς, 1,3. – Η κατά τις Κυριακές γουγκλισία, 1, 10. – Η εὐπρεπής συμπεριφορά τῶν Κληρικῶν 2, 6. – Σχέσεις κλήρου καὶ λαοῦ, 3,9. – «Προσδοκῶ Ἀνάστασιν νεκρῶν», 4, 3. – Μήνυμα πρὸς τοὺς Ἱεροσπουδαστές, 4, 24. – Τὸ «νοσοκομεῖν τοὺς πάσχοντα», 6, 3. – Ὑποτύπωση ὑγιαινόντων λόγιων, 9, 3. – «Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Νέου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους», 10, 3. – «Ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας Σου», 11, 3. – «Ἐκκλινεν οὐρανοὺς ὁ Δεσπότης», 12, 3.

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

(Συντάκτες: Εὐάγγελος Θεοδώρου
Σεβ. Μητρ. Σιδηροκάστρου κ. Μακάριος·
Παναγιώτης Μπούμης)

Ἡ Ὁρθοδοξία ὡς πεμπτουσία τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, 1, 4. – Δ' Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Εἰσαγωγική Προσφώνησις, 2, 3. – Ἐκκλησία καὶ Πατρίς, 3, 3. – Ὁ Νέος Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ του Προοπτικὴ, 5, 3. – Ἡ ἀναγνώριση τῆς Θεοτόκου ὡς Παναγίας, 7-8, 3.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ἄλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Γένος καὶ Θρησκεία: Φύλα καὶ θρησκευτικὸ γεγονός, 1, 14. – Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἐνσυνείδητη συμμετοχὴ τῶν ἐνοριτῶν στὸ ἐνοριακὸ ποιμαντικὸ ἔργο, 2, 14· 3, 21. – Τοῦ ἰδίου, Σχόλια καὶ συμπεράσματα ἀπὸ ἓνα συνέδριο, 4, 9. – Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἀποξένωση τῶν συζύγων καὶ τὸ γενικότερο σύμπτωμα τῆς μοναξιάς, 5, 14. – Τοῦ ἰδίου, Ποιμαντικὴ προσέγγιση τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου, 6, 7· 7-8, 9. – Τοῦ ἰδίου, Ἄξια καὶ δίκαιη πρωτοβουλία, 10, 24. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Παπαθανασίου, Ἡ ἀγιογραφικὴ θεμελίωση τῆς Ἀγάπης, 2, 12· 3, 16. – Ἀρχιμ.

Γρηγορίου Κωνσταντίνου, Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κληρικοῦ στὴ σύγχρονη κοινωνία, 3, 13. – Ἀρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου, Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ χῶρο τοῦ Σχολείου, 4, 21. – Ἀρχιμ. Ἰακώβου Μπιζαούρη, Ἐκκλησία καὶ Διοίκηση, 5, 5. – Ἀρχιμ. Νικολάου Κατσαφροπούλου, Ἡ ἠθικὴ τῆς Ἐκκλησίας, 6, 23. – Μάριου Μπέγγου, Ἡ παιδεία στὴν ἐποχὴ τῆς Παγκοσμιοποίησης, 10, 11. – Ἀρχιμ. Νεκταρίου Μηλιῶνη, Ποιμαντικὴ ἀσθενῶν στὰ νοσοκομεία τῆς Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, 10, 18. – Δημ. Κυριαζή, Ὁ παραβατικὸς ἔφηβος σὲ πορεία ρήξης, 10, 26. – Μάριου Μπέγγου, Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ Οἰκολογία, 11, 11.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΕΠΙΓΝΩΣΕΩΣ

(Συντάκτης: Πρωτ. Βασίλειος Θερμός)

Εἶναι ἐκ θεοῦ; 1, 16. – Προβληματικὲς νοοτροπίες, 2, 22. – Μιὰ ἀσυνήθιστη ἄσκηση, 4, 13. – Τὸ θαῦμα τῆς συνεργίας, 5, 13. – Ἐνας ἅγιος καταρρίπτει τὰ προσχήματα, 6, 21. – Τί σημαίνει πατρότητα, 7-8, 15. – «Ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας Σου...», 9, 14. – Τουλάχιστον ὄχι βλάβη, 11, 19. – Ἡ γλώσσα τοῦ κηρύγματος, 12, 22.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Πρωτοπρεσβ. Κων/νου Παπαγιάννη, Αἰρετικοί; 2, 17. – Τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Προτάσεις, 2, 26. – Πρωτοπρεσβ. Κων/νου Παπαγιάννη, Οἱ εὐχές τῆς Γεννήσεως, 3, 18. – Θανάση Παπαθανασίου, Ἡ Θεία Εὐχαριστία ὡς γεγονός ἱεραποστολικό, 5, 10. – Πρωτοπρεσβ. Κων/νου Καλλιανοῦ, Ἡ γοητεία τῆς Παραμονῆς, 5, 20. – Ἀριστομένους Κ. Ματσάγγα, Τὸ κήρυγμα, 5, 21. – Πρωτοπρεσβ. Κων/νου Καλλιανοῦ, Οἱ χρονιάρες μέρες, 6, 15. – Ἀριστομένους Κ. Ματσάγγα, Ἡ εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, 6, 18. – Τοῦ ἰδίου, Ἡ θέση τῆς Θεοτόκου στὴ λατρεία

τῆς Ἐκκλησίας, 7-8, 7. – Πρωτοπρεσβ. Κων/νου **Καλλιανού**, Δεκαπενταύγουστο στὴ Σκιάθο, 7-8, 16. – Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου **Παπαθανασίου**, Θ. Εὐχαριστία: Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις διὰ τῶν Ἱ. Κανόνων, 9, 8· 10, 7· 11, 6. – Ἀρχιμ. Χρυσάνθου **Σπελλάτου**, Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ στὴ Θ. Λειτουργία, 9, 12. – Τοῦ **ιδίου**, Σχόλια στὸ ἀ' αἴτημα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, 10, 9. – Πρεσβ. Στυλιανοῦ **Μαρκαντώνη**, Οἱ ἄγγελοι στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, 11, 16. – Πρωτοπρεσβ. Κων/νου **Καλλιανού**, Ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, 11, 20.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ (Συντάκτης: Ἰωάννης Φουντούλης)

Στις σελίδες 1, 29.

ΒΙΒΛΙΚΑ – ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ – ΠΑΤΕΡΙΚΑ

Ἀριστομένους Κ. **Ματσάγγα**, «*Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός*», 4, 15. – Νικολάου **Δρατσέλλα**, Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν Τίμιο Σταυρό, 9, 16. – Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ **Καλογεροπούλου**, «*Ἐκδόσεις Ἐπιγνώσεως*», 9, 19. – Στυλιανοῦ **Παπαδοπούλου**, Ἡ ἐπανεπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ κατὰ τὸν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, 11, 9· 12, 18. – Ἀρχιμ. Τιμοθέου **Ἄνθη**, Ταπείνωση καὶ πραότης στὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, 11, 13. – Σεβ. Μητρ. Περγάμου κ. **Ἰωάννου**, Ἡ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, 12, 12. – Σεβ. Μητρ. Ἐδέσσης κ. **Ἰωήλ**, Ἡ τοῦ Χριστοῦ Γέννησις κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον Παλαμᾶ, 12, 16. – Παναγιώτη **Μπούμη**, Ἡ πρώτη πορεία Εἰρήνης, 12, 21.

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΑ

Πρεσβ. Βασιλείου **Γεωργοπούλου**, Χριστολογικὲς κακοδοξίες, Ἑλλήνων Προτεσταντῶν, 4, 6. – Τοῦ **ιδίου**, Ψευδοπροφητεῖες Πεντηκοστιανῶν, 9, 22. – Τοῦ **ιδίου**, Ψευδοθεραπείες Πεντηκοστιανῶν, 11, 22. – Τοῦ **ιδίου**, Ἡ γλωσσολαλία τῶν Πεντηκοστιανῶν, 12, 23. – Πρωτοπρεσβ. Κυριακοῦ **Τσουρού**, Προσοχὴ στὸ «σχέδιο», 4, 19.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ – ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ

Μιχαὴλ **Τρίτου**, Παπα-Μιχάλης Ντάκος, 1, 21. – Τί πίστευαν οἱ Πρωτεργάτες τοῦ Ἀγώνα, 3, 31. – Πρεσβ. Λάμπρου **Φωτοπούλου**, Ἡ Γερόντισσα Εὐλαμπία Ρωμανίδου, 6, 11. – Σεβ. Μητρ. Γλυφάδας κ. **Παύλου**, Ἡ ἀγιότης τοῦ ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, 9, 6. – Ἅγιος Δημήτριος ὁ Μυροβλήτης, 10, 16. – Μαρίας **Μαμασοῦλα**, Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ ἐμπνευσμένος Κήρυκας, 10, 20.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Πρωτοπρεσβ. Ματθαίου **Χάλαρη**, Κληρικο-λαϊκὲς συνελεύσεις ἐνοριῶν, 3, 24. – Πρωτοπρεσβ. Ἐλευθερίου **Χαβάτζα**, Οἱ Συνάξεις τῶν ἐξομολόγων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (2002-2003), 7-8, 20.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

(Συντάκτης: Κωνσταντῖνος Χολέβας)

Στις σελίδες: 1, 24· 2, 24· 3, 26· 4, 26· 5, 24· 6, 25· 7-8, 23· 9, 24· 10, 28· 11, 24· 12, 25.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

Στις σελίδες: 7-8, 27· 9, 30· 11, 26· 12, 27.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(Συντάκτης: Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Οἰκονόμου)

Στις σελίδες: 1, 26· 2, 28· 3, 29· 4, 28· 5, 29· 6, 28· 7-8, 29· 9, 27· 10, 30· 11, 30· 12, 29.

ΤΑ ΕΦ' ΑΠΑΞ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Στις σελίδες: 6, 30· 7-8, 31· 9, 29· 10, 31· 11, 29.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

Στις σελίδες: 1, 31· 4, 31· 5, 31· 6, 31· 9, 31· 11, 31.

Τὰ περιεχόμενα συνέταξε ὁ Ἀριστομένης **Ματσάγγας**

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ. 210-7272253, FAX: 210-7272251
ISSN 1105-7203

